A°. 1837. N°. 69.

JAVASCHE COURANT.

Woensdag, 30 Augustus.

OFFICIEEL GEDEELTE.

EXTRACT uit het Register der Besluiten van den Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië.

BATAVIA, den 26sten Augustus 1837. No. 17.

Gelezen enz.

Den Raad van Nederlandsch Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Bij wege van explicatie van art. 18 der algemeene voorwaarden voor de verpachting van 's lands middelen op *Java* en *Madura* (staatsblad 1837 no. 1), en bij ampliatie op het provisioneel reglement op de judicature en de manier van procederen in zaken, betreffende de pachten van den lande, gearresteerd bij resolutie van den 16den December 1819 no. 13 (staatsblad no. 83), te bepalen:

Eerstelijk: Dat de vonnissen, in cas van overtreding der pachtvoorwaarden gewezen, in het dispositief alleen zullen mogen inhouden, het bedrag der boete, tot welker betaling de overtreder veroordeeld wordt.

Ten tweede: Dat de gemelde vonnissen op dezelfde wijze ter executie zullen worden gelegd, als voor civiele zaken is voorgeschreven, en

Ten derde: Dat, wanneer zoodanige executie zonder resultaat is afgeloopen, of slechts een gedeelte der den geëxecuteerden opgelegde boete heeft opgebragt, de executant verpligt zal zijn, om, onder overlegging der noodige bescheiden, bij den regter, die het vonnis gewezen heeft, en bij wien [illegible] en verleden, te verzoeken, dat voor het [illegible] bedrag der boete, den overtreder eene alternatieve straf [illegible] bij het gemeld art. 18 aangewezen [illegible] natieve straf eenmaal bepaald zijnde, alsdan op de gebruikelijke wijze zal worden ter executie gelegd.

En zal afschrift enz.

Accordeert met voorschreven register;
De waarnd. Algemeene Secretaris,
CORNETS DE GROOT.

Het heeft Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal behaagd, den Luitenant Kolonel *F. V. A. de Stuers*, waarnemend Gouverneur der *Molukkos*, te bevorderen tot Kolonel, ter belooning zijner belangrijke diensten bij de schipbreuk van zijner Majesteits Stoomschip *Willem I* en van het beleid, de vastberadenheid en het voorbeeldig manmoedig gedrag, benevens de onvermoeide zorg en inspanning, door hem aan den dag gelegd bij en na het gemeld voorval en tijdens het verblijf der schipbreukelingen op de rotsen der *Lucipara*, gedurende 37 dagen, ten gevolge waarvan dezelve behouden zijn gebleven.

Voorts is tot predikant der [illegible] gemeente te *Batavia* benoemd *W. R. Baron van Hoëvell*, predikant der tweede klasse bij die gemeente.

UIT ZIJNE MAJESTEITS DIENST ONTSLAGEN.

De eerste luitenant bij de infanterie van het Leger *J. C. Pöhler*.

IN-OFFICIEEL GEDEELTE.

BATAVIA, 29 augustus 1837.

Daags na de viering van 's Konings heugelijken geboortedag, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Prins *Hendrik*, des namiddags, eene paardenwedloop op het Koningsplein bijgewoond, en daarna des avonds, de fransche schouwburg met Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid vereerd.

De wedloop van den 26sten dezer, waarbij de Prins almede tegenwoordig was, is gevolgd door een bal en souper in het paviljoen der Bataviasche Wedloop Societeit, hetwelk ten dat einde smaakvol was versierd geworden. Door de zorg der Directie van de Artillerie was een allerprachtigst vuurwerk op het Koningsplein, tegen over het paviljoen, in gereedheid gebragt, hetwelk dadelijk na de komst van den geliefden Prins en van het geëerbiedigd Hoofd des Bestuurs, is afgestoken geworden. Men merkte daarin onder anderen op, een naamvuur met de letters W. F. H, een [illegible] met de gekroonde W en een naamvuur met de [illegible] LEVE DE KONING, benevens zonnen, windmolens en pijlen. Het geheel leverde een prachtig schouwspel op, hetwelk veraangenaamd werd door het muziek, hetwelk zich bij tusschenpoozingen liet hooren. Bij het souper is door den President der Wedloop Societeit, den Heer Raad van Indië *Nahuijs van Burgst*, eene toepasselijke en hartelijke *toast* aan den Prins toegebragt.

Zondag den 27sten dezer, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid, in het gezelschap van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal en Deszelfs gezin, de Godsdienst-oefening in het schoolgebouw te *Weltevreden* bijgewoond, onder het gehoor van den Predikant *Baron van Hoëvell*.

Des avonds mogten de leden van het Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen de eer hebben, om behalve de hooge tegenwoordigheid van Z. E. den Gouverneur Generaal, als Beschermheer des Genootschaps, tevens Z. K. H. Prins *Hendrik* in hun midden te zien.

De voorzitter, de heer Raad van Indië *J. I. van Sevenhoven*, opende deze buitengewoone bijeenkomst met eene korte toespraak, betreffende de geschiedenis van het Genootschap, hetwelk deszelfs eerste algemeene vergedering hield op den 24sten Maart 1779, bij gelegenheid van het [illegible] aan Z. K. H. [illegible] Genootschap aangeboden en door den Prins goedgunstig aangenomen. Vervolgens werd door den heer *Diard*, bij eene toepasselijke redevoering, het nut van het museum aangetoond, en voorts gehandeld over de beoefening van kunsten en wetenschappen in het algemeen, en in het bijzonder over de onderscheidene takken van landbouw; waarna deze voor de leden van het Genootschap zoo vereerende en heugelijke bijeenkomst werd besloten door eene verhandeling van den heer *Burger*, betreffende de [illegible] der vulkanen.

Na afloop der vergadering, werd door den Prins het voormeld thans vrij belangrijk Museum des Genootschaps met veel belangstelling bezigtigd.

Gisteren morgen vroegtijdig heeft Z. K. H. onder de aan Hoogstdeszelfs rang verschuldigde [illegible], een uitstapje gedaan naar het Eiland *Onrust*, ten einde ook dit marine etablissement in oogenschouw te nemen. Aldaar werd aan Z. K. H. een *Dejeuné* aangeboden, hetwelk door de zorg van den superintendent en den Directeur van *Onrust*, [illegible] was.

Des avonds vereenigde Zijne Excellentie de Gouverneur Generaal een talrijk en aanzienlijk gezelschap in deszelfs Hôtel te Rijswijk, alwaar de avond op eene alleszins aangename wijze is doorgebragt.

Van Soerabaija hebben wij heden het berigt ontvangen dat aan boord van het Nederlandsch koopvaardijschip *DILIGENCE*, kapt. *Bos*, op den 23 dezer, ter reede van Passaroeang, eenen geweldigen brand ontstaan is. Alle pogingen tot blussching zijn vruchteloos geweest en 's namiddags te 4 uur, is het schip door het kruid gesprongen en gezonken. De equipage is gelukkiglijk gered, doch heeft alles verloren. Deze aan den geachten kapt. *Bos*, overkomen ramp, verwekt alhier eene algemeene deelneming. De *Diligence* lag in lading en had bereids eene aanzienlijke hoeveelheid koffij en suiker aan boord.

Wij zijn in de gelegenheid gesteld om, ten vervolge van het ter zake medegedeelde in de Javasche couranten van den 2den en 23sten dezer, het publiek bekend te maken met het navolgend, door den luitenant-kolonel *de Stuers*, waarnemend

Gouverneur der *Moluksche Eilanden*, aan Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal gediend:

VERHAAL *van de geledene schipbreuk op de* Lucipara's, *met het stoomschip* Willem de 1ste, *kommandant luitenant* [illegible] Lammleth.

Van *Soerabaija* had ik de eer Uwer Excellentie kennis te geven, dat na mij aldaar nagenoeg eene maand te hebben opgehouden, uithoofde het stoomschip eenige herstellingen moest ondergaan, ik met mijn gezin, eenige andere passagiers en een detachement troepen, den 26sten April die plaats verlaten en mij naar mijne bestemming op reis begeven had.

Hoewel gedurig de wind, en somwijlen de stroom, tegen hebbende, ondanks menig oponthoud waartoe de machinisten verpligt waren, om kleine herstellingen aan het stoomwerktuig te bewerkstelligen, was onze reis gunstig, want in den morgen van den 5den Mei, hadden wij het *Burn-* of *Brandend-Eiland* reeds in het zigt; dit was vrijdag, zoo dat het niet onmogelijk was, wij den volgenden dag 's avonds te *Amboina* hadden kunnen zijn.

De Voorzienigheid [illegible] anders, en wij moesten in stede van dien, het ongeluk ondervinden, om in dien nacht [illegible] te half twee ure, op gemelde koraalbank schipbreuk te lijden.

Door drie achtereenvolgende schokken, waardoor wij allen ontwaakten, werd ons die vreesselijke ramp aangekondigd!

Wij liepen eene vaart van 5 à 6 mijlen. 's Nachts om 12 uren had de kommandant zijn bestek nog gemaakt en stuurde meer oostelijk dan hij den vorigen dag gedaan had, meenende dat hem de stroomen veel westelijk hadden afgezet.

Het stoomschip zat vast. Eene doodstilte heerschte overal, doch alle hoop was niet verdwenen.

Het gedruisch der schepraderen, welke achteruit werkten, mengde zich met het verdovend gedruisch der branding, welke wij van alle kanten rondom ons hoorden en flaauwelijk zien konden.

Het achteruit werken der stoomboot en eenige andere middelen, om weder vlot te geraken, werden te vergeefs aangewend; het stoomschip zat onbeweeglijk vast!

Met ongeduld verbeidden wij in dezen kommervollen toestand, de eerste lichtstralen van den volgenden ochtend: de dag brak eindelijk aan en deed ons dien toestand in alle deszelfs ijsselijkheden kennen.

Wij zagen voor ons eene uitgestrekte dorre koraalplaat, aan alle kanten door rotsen omgeven, waartegen de zee met geweld hare schuimende golven kwam breken.

[illegible] een kwartier uur afstands van ons, en scheen bij hoogwater droog te blijven. Ver in het verschiet teekende zich onduidelijk het geboomte van eenige eilandjes.

De kommandant van het stoomschip, gebukt onder den ramp, die hem zelf en ons allen trof, en diep geroerd van zulk een kostbaar vaartuig verloren te zien, scheen voor het beramen en uitvoeren van krachtdadige beschikkingen, zoo als onze toestand dezelve vorderde, niet bekwaam; niet dat ik geloof, dat het elk ander zou hebben kunnen gelukken, het stoomschip weder vlot te krijgen of te redden, maar de meesten der opvarenden uit militairen bestaande, die het op reis niet te best gehad hadden, kon onze positie, elk oogenblik hagchelijker worden en alle hoop op behoud en redding, hoe flaauw die ook scheen, verloren gaan, zoo niet onder de troepen en zeelieden, de strengste orde gehandhaafd werd.

Ik verzekerde mij dat alle mijne dranken en die van den kapitein behoorlijk onder slot waren. Elk oogenblik kon het stoomschip verbrijzeld worden. Het was nieuwe maan, en dus spring-tij: de branding werd hevig. Tegen zes uren kwam mijne vrouw en al de kinderen met de *bonne* op het dek; eerst met het aanbreken van den dag had ik haar met onzen noodlottigen toestand bekend gemaakt; zij was bedaard en gelaten. Om half zeven ging zij aan wal (indien een der plekje op eene groote koraalplaat, aldus genoemd kan worden) met de *bonne* en de kinderen, benevens mevrouw *Veekmans*, hare twee kinderen en mevrouw *van Spreeuwenburg*.

Met een gevoel dat niet te beschrijven is, volgde ik met mijne oogen de beweging dezer sloep; dezelve was weldra door het [illegible] ook op [illegible] en weder gestoten.

[illegible] gedragen, mijne vijf maanden zwangere echtgenoot, door een matroos geleid en hare oogen op hare kinderen gevestigd, moest nagenoeg een half uur tot onder de armen in het water en over eenen scherpen koraalgrond gaan, alvorens het droog plekje te kunnen bereiken. Het verlaten wrak van een inlandsch vaartuig was het eenigst en bedroevend gezigt, dat haren geest trof; waren de ongelukkigen van dat vaartuig gered geworden, of hadden zij hier hun graf gevonden.....

Met behulp van dat wrak en eenig zeildoek werd eene kleine tent of hut opgeslagen, om deze schipbreukelingen voor de warmte van den dag en de koelte van den nacht zoo mogelijk te behoeden.

Na dat deze schipbreukelingen geland waren, gingen de predikant *Veekmans*, de heer *van Spreeuwenburg*, met den officier van gezondheid *Hollander* en eenige soldaten, met wat zeildoek, benevens eene nog zeer jonge onder-officiers vrouw mede van boord.

Ik was aanvankelijk aan boord gebleven. Ik werd onderrigt dat eenige militairen en zeelieden tot muiterij wilden overgaan, om dat zij geene redding mogelijk achtten, en zich niet onderwerpen wilden aan de sobere uitdeeling van water, rijst en spek, die ik onmiddelijk bevolen had.

Tot vreesselijke middelen van geweld, waartoe ik vast besloten was, behoefde ik gelukkiglijk niet overtegaan. Militairen en zeelieden vereenigde ik rondom mij op het dek. Ik sprak hen eenige woorden toe, vermaande hen ten ernstigste tot orde en gelatenheid, als wanneer redding mogelijk was, doch dat wij anders allen verloren waren. De kwalijk gezinden verwees ik tot de vrouwen en kinderen, die zonder water, zonder voedsel, zonder bescherming, op de koraalbank waren, en evenwel gelaten en vol hoop en vertrouwen bleven. Ik beloofde hen allen bekend te maken, met de beschikkingen, die ik, ter onzer redding, zoude aanwenden en verzocht hen vertrouwen in mij te stellen.

Eene algemeene kreet van goedkeuring was het antwoord hetwelk daarop volgde. Ik spoedde mij van die goede stemming gebruik te maken, om mij met de teruggekeerde sloep naar de koraalplaat te begeven, en nam wat hard brood, gekookte rijst en drinkwater mede. De vloed, die intusschen meer was doorgekomen, maakte mijne togt derwaarts gevaarlijk, en zonder den arm van eenen sterk gespierden matroos, zoude ik het droog puntje bezwaarlijk bereikt hebben. Ik bragt van mijne levensmiddelen weinig over.

Ik ontwaarde dat er twee plekjes droog bleven, en het mogelijk zijn konde, om daarop allen vereenigd, en tegen den vloed veilig te zijn.

's Namiddags keerde ik naar boord terug. Ter zelfder tijd kwam de tweede stuurman van een togt terug, dien hij naar de hiervoren bedoelde eilanden had trachten te doen, doch daar in niet had kunnen slagen, uithoofde van de zware branding, dewelke hij van ver tegen die eilanden had gezien.

Een moedig en ijverig officier, de 2de luitenant *Bauw*, met nog eenige onderofficieren en soldaten, beproefde 's nachts en den volgenden morgen, nog eenige levensmiddelen, aan de op het strand of op de koraalplaat zijnde schipbreukelingen aan te voeren. Een onderofficier, (de sergeant *Vuurberg*), zou daarbij het leven verloren hebben, zoo de korporaal *Vlieger*, hem niet gered hadde. Weinig of niets kon aangebragt worden; de flesschen werden door de branding van de schouders der militairen weggeslagen.

Tweemaal vier-en-twintig uren moesten mijne vrouw en kinderen zich dus zeer behelpen; scherpe koraalsteenen waren hunne legersteden, en eenige krabben en zee oesters bij het vuur geschroeid, hun voedsel; over dag aan eene bran- [illegible] gesteld. Later verkeerden wij allen nagenoeg in dien toestand *zeven-en-dertig dagen*.

Zelden misschien waren schipbreukelingen in den toestand, waarin wij ons bevonden, en zelden misschien bleef hen zoo weinig hoop, zoo weinig mogelijkheid op redding over.

Elk oogenblik kon het stoomschip verbrijzeld worden, en derhalve de hoop op het aanvoeren van eenige levensmiddelen verdwijnen; het kleine drooge punt op die koraal bank was dor, en als met scherpe koraalsteenen bevloerd; het bood geen de minste hulpmiddelen aan; eenige schilpadden die men een paar dagen vond, verdwenen weldra; slechts een onzer twee sloepen was bruikbaar, maar kon weinig volk bevatten. De koraalplaat was allerwege door eene vreesselijke branding omgeven, en werd zeker door alle schepen met zorg vermeden.

Amboina kon met de variabele winden van de maand Mei, volgens het gevoelen van den kommandant, niet worden bereikt, en was 50 zeemijlen van ons verwijderd. Een Portugeesch etablissement was daarna het meest in onze nabijheid, en scheen door wind en stroom het meest genaakbaar te zijn.

Geen rampspoed kan evenwel het vertrouwen en de hoop op redding van den sterveling benemen, die met kinderlijken ootmoed, op den Almagtigen blijft hoopen. Eene strenge handhaving der goede orde, daarbij een blindelings vertrouwen in een der deelgenooten van het ongeluk, en eene bedaarde gelatenheid in alles, wat zijne beradenheid hem ter redding van allen doet in het werk stellen, maken eene goede uitkomst mogelijk. Terwijl ik op middelen van redding bedacht was, werden intusschen alle provisien van onder uit het ruim naar boven, en vervolgens zoo veel mogelijk in de kajuit der [illegible] bijeengebragt.

Zondag morgen waren wij overeengekomen om met den eersten stuurman, eene sloep naar *Amboina* te zenden, ten einde aldaar onzen toestand te doen kennen, en hulp en redding te verzoeken; dezelve vertrok. Nagenoeg den ganschen dag zagen wij dezelve, onder sterke regen en windvlagen tegen hooge zeeën worstelen, zonder veel oostelijk te kunnen komen, hetgeen de kommandant evenwel als een volstrekt vereischte beschouwde, om het oogmerk te bereiken; — laat in den namiddag moest dezelve aan boord terugkeeren.

's Maandags werd voor het laatst nog eene proeve met het stoomvaartuig gedaan, men meende dat hetzelve reeds onbruikbaar was; dit bleek echter niet zoo te zijn; maar deze laatste poging om vlot te komen, was zonder eenig goed gevolg. De zee was hoog en onstuimig, de branding sterk, de golven, die vreesselijk hoog tegen het schip sloegen, drongen

hetzelve zoo mogelijk meer op de rotsen, terwijl de stoom in eenen tegenovergestelden zin werkte; men was verpligt te stoppen, om het vaartuig, dat reeds veel geleden had, niet geheel uit deszelfs verband gerukt te zien.

Ik liet onmiddelijk en met alle kracht de provisien van achteren naar voren brengen, om dat wij vreesden dat het schip door midden breken zou; dit was tegen den avond.

Van nu af liet ik ook aanvang maken met het allengskens ontschepen der troepen en provisien. Ik had stellig verboden, dat van mijne goederen, noch van wien het zij, iets van boord mogt gaan, daar hierdoor niet dan wanorde te voorzien was en geene provisien op de rots zouden komen; deze operatie ging met onbeschrijfelijke moeite en met gevaren gepaard; 's avonds laat of 's nachts, nimmer over dag, was het water laag of althans laag genoeg om er zonder levensgevaar door te kunnen komen. Ik plaatste de militairen op 30 passen afstands van elkander, van het schip af tot nabij ons magazijntje, en liet op die wijze van den eenen op den anderen eenig goed overdragen; al wat te zwaar was, ging verloren, doordien de meeste menschen tusschen de rotsen struikelden, omsloegen en hunnen beenen kwetsten.

Ik zelf ging gestadig door een' man geleid, de rij op en af, om het volk moed in te spreken; meer dan een goed uur kon echter niet gewerkt worden, dan waren zij dood af; — op die wijze hebben wij gedurende verscheidene nachten eenige levensmiddelen aangevoerd, maar allengskens werd het moeijelijker, om dat de menschen moedeloos werden, hunne schoenen meest al hadden verloren, en hunne beenen erg gekwetst hadden. Zonder de moedige inspanning van den heer *van Spreeuwenburg*, van den conducteur *Derks*, van den sergeant *Visaan*, van den fuselier *Demarer* en eenige anderen, zouden wij aanvankelijk weinig levensmiddelen en water gekregen hebben; later waren ons de inlandsche matrozen van veel dienst, deze waagden het soms, om nog bij dag, bij vallend water, al zwemmende een en ander aan te voeren, de militairen zond ik alsdan zoo nabij de branding om het aangebragte aan te nemen en verder te vervoeren.

Wij hebben opgemerkt dat het laag water over dag, altoos 5 of 6 voeten ongeveer met het laag tij van den nacht verschilde; want wat zou het anders niet een geluk geweest zijn, in dien wij bij dag eenig goed van boord hadden kunnen halen, dit mogt ons nooit gelukken, dit moest altoos 's avonds laat of bij nacht plaats hebben.

Op die wijze gelukte het mij een klein magazijntje te vormen; evenwel kwam er veel goed onbruikbaar aan, omdat het door het zeewater gesleept had moeten worden; de voornaamste behoeften als: rijst, brood, aardappelen, arak en genever, ontbraken ons, maar daarentegen hadden wij voornamelijk van mijne provisien en van de partikuliere provisien van den kapitein, veel wijn, hammen, worst, bier, twee vaten meel, likeuren, boter, suiker, thee en diergelijken kunnen bijeenbrengen.

Het kostte mij veel moeite, om aan elk een te doen begrijpen, dat wij alles bij een, en tot gezamenlijke uitdeeling houden moesten; liever zou elkeen zonder doorzigt voor zich zelf wat mede genomen hebben; de gevolgen daarvan zouden vreesselijk zijn geweest.

Ik beproefde vertrouwen in den soldaat te stellen en eene wacht van hen bij het magazijntje te laten; doch gebrek lijdende, resisteerden zij niet, en gingen zich in den drank te buiten; van dit oogenblik af hielden de passagiers 's nachts wacht, om de twee uren losten zij elkander af; de Predikant *Veekmans*, geliefde wel de eerste wacht te betrekken; hij aan wien natuurlijk alle militaire gestrengheid zeer vreemd moest wezen, onderwierp zich aan alles met gelatenheid en hij was mij steeds zoo behulpzaam als zijne sukkelende gezondheid dit slechts eenigzins toeliet; en van nu af werd ook een menagemeester aangesteld; deze was de conducteur *Torreman*, aan hem werd gegeven wat wij dagelijks uitdeelen konden.

Zoo lang wij het geluk hadden schilpadden te vinden, het geen slechts korte dagen duurde, hadden wij eene tamelijke goede soep van half zoet en half zout water, later werd het eten ellendig; slechts ruim 10 à 12 pond rijst, mogt ik voor 140 menden uitdeelen, met een ham of wat zout vleesch, ongeveer 10 pond. Jenever en arak was er nagenoeg niet, zoo dat ik in den beginne weinig water hebbende, 2 à 3 maal daags, een teugje wijn als oorlam gaf, met een teugje water.

Was het zeer warm en had ik van den vroeger gevallen regen, water kunnen verzamelen, zoo deelde ik water met wijn gemengd, of naar verkiezing der schipbreukelingen, drie maal daags water alleen, uit: — Elk een kwam volgens eene naamlijst, zijnen oorlam drinken, vrouwen en kinderen daarvan niet uitgesloten. In den beginne verzocht ik zelf mevrouw *de Stuers*, mede present te zijn; zij kwam met de kinderen, die zich vrijmoedig tusschen de militairen en zeelieden drongen — ons tweejarig dochtertje, gedragen op den arm van eenen soldaat, ontving, even als alle anderen, wat drinkwater.

Dit een en ander was mogelijk de grond tot eerbied en ontzag voor de vrouwen, alsmede van regel en orde, waaraan ik het geluk had, alle schipbreukelingen te onderwerpen, daar hij, gebreke van dien, het leven van niemand meer zeker was, en ofschoon het plekje koraalgrond der passagiers slechts 8 à 10 passen van dat der troepen verwijderd was, nimmer veroorloofde zich eenig militair of matroos op ons plekje te komen, of hij meldde zich beleefd aan, als het was om het een of ander te verzoeken of om stukjes van afgerookte sigaren op te zoeken.

Na vruchteloos op den 7den Mei te hebben beproefd eene sloep naar *Amboina* te zenden, had ik sedert onophoudelijk met den kommandant *Lammleth* overwogen, wat al het beste zoude kunnen worden aangewend, om onzen toestand altans ergens te doen kennen, want gelukte ons zulks niet, konden wij ons voor verloren houden; immers, waar of wanneer zoude men op het denkbeeld hebben kunnen komen, dat wij schipbreuk geleden hadden, waar zou men ons gaan opzoeken! wanneer zou men ons op dit ellendig, laag, nagenoeg ongenaakbaar punt ontdekken? — *Horsburgh* directorij, werd nogmaals met aandacht door mij ingezien, en wij besloten onze beste sloep (wij hadden er slechts twee; de andere was zwak) naar *Delhi* te zenden, want had dezelve het geluk aldaar aan te komen, het geen wind en stroom scheen te moeten begunstigen, konden wij hopen, door een der zuid-walvischvangers gered te worden, of dat van daar door dezelfde sloep of een ingehuurd inlandsch vaartuig, onze positie op *Bima* of op *Java* spoedig konde worden bekend gemaakt.

Het scheepsvolk en de militairen, die ik op het dek bij een liet komen, onze voornemens mededeelende, en met de kaart in de hand de zaak beduidende, waren hiermede in hun schik en verzochten dat ik zelf zoude medegaan, zooveel vertrouwen stelde elk een in den goeden uitslag van dezen togt.

Ik besloot den luitenant *Rauws* te zenden, omdat ik voor de goede orde op het rif meer noodig was, en mijne vrouw daar en boven vast besloten had mij niet alleen te zullen laten vertrekken.

Ten einde aan deze onderneming eene zoo veel mogelijk goede uitkomst te verzekeren, alzoo het mij bekend was, dat op *Delhi*, zonder geld niet veel te verrigten zoude zijn, stelde ik aan de passagiers voor, om den luitenant *Rauws* en den 1sten stuurman *Muller* van geld te voorzien. Onmiddelijk droeg elk een het zijne daartoe bij. Ik aan goud *f* 300 aan bankpapier *f* 1,200, domine *Veekmans* aan banknoten zilver *f* 150, de heer ingenieur *van der Dussen* *f* 100, aan goud, de heer *van Spreeuwenburg* aan banknoten zilver *f* 170, aan harde specie *f* 64; de officier van gezondheid 3de klasse *Hollander* *f* 125, aan bankpapier, en ook mevrouw *de Stuers* eene snoer fijne paarlen en drie juweele ringen. De kapitein *Lammleth* heeft mij gezegd ook nog eenig geld te hebben medegegeven.

Aan den portugeeschen gezaghebber, schreef ik eenen franschen en engelschen brief, om hem onzen toestand bekend te maken, en gaf hem te kennen dat, bij al[illegible] mede gegevene mi[illegible] zijn Gouvernement te *Batavia* zeer zeker ruimschoots de kosten vergoeden zoude, die ter onzer redding aangewend mogten worden.

Een aller gunstigst weder verzelde onze sloep, en de volgende dagen waren naar onze berekening ook nog gunstig genoeg, om te kunnen hopen, dat de sloep den 15 a 16 te *Delhi* zoude kunnen wezen. De ijver welke de luitenant *Rauws* en de 1ste stuurman *Muller* voor die onderneming aan den dag legden is aller prijzenswaardigst; Helaas! wij weten tot onze smart nog niet, welk lot aan deze sloep en de braven, welke daarmede zijn vertrokken ten deele is geworden. Hoe wisselvallig moesten niet deze eerste, ter onzer redding aangewende middelen beschouwd worden! (*)

Niemand meer dan ik was daarvan overtuigd, hoezeer ik er niets van liet blijken, en ik was daarom op andere middelen bedacht. In de eerste plaats verzocht ik den kommandant, kleine vlotjes te vervaardigen, daarop eene soort van mast goed vast te maken, waaraan ik een stuk Nederlandsche vlag had doen hechten en onder dezelve eene goed digt gekurkte flesch had laten hangen, waarin een' in het Maleisch en Hollandsch geschreven briefje was besloten, onzen toestand bekend makende, en aan inlandsche met ons bevriende hoofden of zelfs aan roovers bijstand verzoekende of onzen toestand te doen kennen aan het meest nabij zijnde Nederlandsche etablissement, waarvoor eene belooning werd toegezegd.

Toen eenmaal geene schilpadden meer gevangen werden, die ons gedurende eenige dagen tot voedsel hadden gestrekt, was het volk neerslagtig: van de sobere en zoo scherp toegediende uitdeelingen uit mijnen kleinen voorraad, werd aan het levensonderhoud slechts ten halve voldaan; elk een was derhalve bedacht, om meer voedsel te zoeken; bij het vallen van het water ging dan ook al wat nog slechts schoenen of met touwen aan een gebonden zolen aan de voeten had, om wat op te sporen. Allengskens werd dan ook een en ander aangebragt, en met zeewater en een weinig boter, die ik verstrekken konde, bereid: men vond groote zeeoesters, krabben, zwarte tripang en enkele keeren wat zeepaling, die zich onder rotsklompen verscholen hield. De oesters werden het meest gevangen, en door de soldaten nog al met smaak gegeten, hoewel dezelve aanvankelijk diarrhé en bij anderen hevige kolijken veroorzaakten; velen hadden er een' wezenlijken af-

(*) Zie Courant van den 23sten dezer No. 67.

keer van: ik had getracht om er soep van te laten kooken, maar de reuk was voor allen walgend.

Bij het opsporen van middelen tot onderhoud, is mij dikmaals gebleken, dat de soldaat die eene inlandsche vrouw bij zich had, er verre weg het beste aan toe was: wanneer deze zijne beenen gekwetst of door hitte, ongemakken en ongenoegzaam voedsel afgemat en moedeloos op de harde koraalplaat nederliggende, den moed ontzonken was, om voor zich zelf te zorgen, ontzagen die arme vrouwen geene moeite, hoe groot, om aan den soldaat iets aan te brengen. Zij waren soms lang vóór dat een eenig soldaat het nog wagen durfde bij maanlicht of vóór het aanbreken van den dag reeds tot aan de armen in het water met lange stokken, en kwamen nimmer terug zonder eenigen buit en zonder dan zelf nog eenige verpozing te nemen, werd eerst het opgespoorde toebereid, en aan den soldaat toegediend, voor zich zelve altoos zeer weinig besparende; de natuurlijke sobrieteit van den inlander maakte deze in 't algemeen oneindig geschikter dan de europeanen, om kommer, ellende en gebrek door te staan.

Ik had besloten dat onze nog overblijvende sloep tot een of ander einde moest gebruikt worden, want als reddings middel was ons dezelve geheel onnoodig, daar slechts 6 à 8 man er in konden zijn.

Met het aanbouwen van een platbooms [illegible] was ik sedert eenige dagen, [illegible] waarmede verscheidene oogmerken, [illegible] om de hoop op redding meer bij de schipbreukelingen te onderhouden, en hen alzoo meer en meer aan orde te onderwerpen en om dat ik daarin een middel vond om met spaarzaamheid voort te kunnen gaan in de uitdeeling van levens middelen, want ik wierd herhaaldelijk aangezocht om wat meer uit te deelen: Mijn antwoord was dan altoos, wat wij met een vaartuig doen zouden, zoo wij het gereed hebbende, er niet eenige proviand in konden doen, waarmede genoegen genomen, althans genoegen genomen moest worden.

Na vele, hoewel niet gevaarlijke zieken te hebben gehad, verloren wij toch eerst den 14den mei een onzer schipbreukelingen, het was een Inlandsch matroos, die in de eerste dagen veel geleden hebbende, door gebrek aan zoet water, later niet meer op zijn verhaal had kunnen komen: Ik liet hem, smorgens heel vroeg, op eene plank gebonden, met het vallend water naar zee drijven, want aarde was er niet, waarin men hem zoude hebben kunnen begraven.

Tot den 15den mei was het gelukt mijne paarden in leven te houden, hoewel nagenoeg geen voedsel en slechts zelden een weinig regen water gehad hebbende. Het vleesch werd smakelijk genuttigd, hoewel mager zijnde; een gedeelte werd ingezouten of tot dingding gedroogd.

Aan de kleinste strooHalm houdt zich de drenkeling, zegt men, vast, en overal meent de schipbreukeling redding en [illegible] het ook met ons op de koraalplaat [illegible] enkel wolkje de lucht benevelde, meenden eenige matrozen, geheel in de verte, een aantal praauwen te zien: de illusie was wezenlijk treffend. In het westen van onze koraalplaat verhieven zich zeer hooge en scherpe rotsklippen, die men bij eene niet heldere lucht nimmer gemakkelijk ontwaren konde: de zich daartegen brekende hooge golven, door de zon beschenen, hadden het voorkomen van sneeuw witte zeilen, zoo dat wij allen wezenlijk dachten praauwen te zien; het was alleen de onbeweeglijkheid dier zoogenaamde vaartuigen, die ons onze begoocheling eindelijk deed inzien.

Den avond te voren tegen 8 uren waren de schipbreukelingen eensklaps door eene andere vertooning opgewekt geworden; van het wrak van het stoomschip, waarop eenige matrozen de wacht hadden, ging een hoerah op: wij vlogen allen onze hutten uit, om te weten wat dit beteekenen konde, want wij zagen niets.

Eerst 's anderen daags konden wij te weten krijgen, dat men in de verte het licht van een vaartuig meende gezien te hebben, hetgeen van achteren bleek niet anders te hebben kunnen zijn als eenige sterren, die zich verplaatsende, langen tijd op dezelfde plaats in de lucht hadden blijven zweven.

De kommandant *Lammleth* bleef geloven, dat het niet wel mogelijk zijn zoude met onze sloep, *Amboina*, *Boeroe* of *Amblaw* te bereiken. De militairen en zeelieden vroegen mij intusschen dikmaals of wij de sloep niet derwaarts zenden konden of ergens anders; daarom had ik het plan gevormd, om dezelve over *Bouton*, naar *Bonthain* of *Boeloecomba* te doen vertrekken, om langs dien weg onzen toestand te *Makasser* [illegible]gelijk was, dat [illegible] gemakkelijk ondernomen kon worden, of dat wij met deze mousson van daar zoo spoedig, als onze toestand vorderde, eenige hulp zouden kunnen erlangen, maar alleen om dus doende aan den wensch der massa te voldoen en onze positie te *Batavia* bekend te doen zijn. Eene oude zeebeschrijving van den Schout-bij-Nacht *Stavorinus*, had mij in staat gesteld eene volledige nota op te maken, om te worden mede gegeven, zoo aan dien togt eenig gevolg gegeven werd.

Den 18den Mei was het zeer hoog tij met volle maan: de wind woei fel, ik vreesde ons droog plekje onder water te zullen zien. Met de grootste bekommering observeerde ik de rijzing van het water; gelukkig kwam het zoo hoog niet. Des nachts daarop zwaaide het schip geheel om, en ging dwars liggen; het had van dat oogenblik veel te lijden van de branding, korte dagen daarna brak het door midden, waardoor meestal mijne en de goederen van anderen in de golven verdwenen. Het was ons echter gelukt om nog vooraf een groot gedeelte greine planken aan wal te brengen, ten einde een aanvang te maken met den bouw van een vlot of zoogenaamd platbooms vaartuig.

's Namiddags liet mij de onder-machinist *Mosselman*, die reeds eenige dagen ziek was en voor wien ik, uithoofde van zijn uiterst fatsoenlijk gedrag, zoo veel mogelijk oplettendheid heb gehad, verzoeken bij hem te komen. Hij verhaalde mij, dat hij eenig geld bezat en verzocht mij hetzelve van hem in bewaring te willen nemen en daarmede te doen, zoo als ik zoude goed vinden. Ik vroeg hem, of hij in *Nederland*, of op *Java*, geene betrekkingen had nagelaten, in welke hij belangstelde. Hij zeide mij, dat zijne vrouw woonachtig was te *Amsterdam*, en hij voor haar delegeerde.

Met moeite reikte hij mij een koker met papier geld en een zakje met harde munt toe, het laatste moest ik hem teruggeven, om dat ik niet wist, in geval wij al gered wierden, het mogelijk zoude zijn, iets dat gewigt had, mede te kunnen nemen, hem tevens de toezegging gevende, dat ik mijn best doen zoude het bankpapier te redden, mij echter daarvoor niet verantwoordelijk kunnende stellen, in geval hetzelve door het zeewater mogelijk bedorven geraakte. Ik zag, in mijne hut terug gekeerd, de koker na, in tegenwoordigheid van den Predikant *Veekmans*, en den gewezen secretaris *van Spreeuwenburg*, en bevond daar in te zijn aan banknoten zilver *f* 375 en idem koper *f* 400. Onze dagen verliepen langzaam en in eene zekere moedeloosheid, waaraan weinig te verhelpen was, daar onze toestand dit mede bragt.

Mijne vrouw bleef tamelijk gezond, hoewel er vervallen en vermoeid uitziende; zij was zeer van de zon verbrand en leed veel.---Ik bewonderde, onder dit alles, hare gelatenheid, zij was met alles te vreden, zij monterde somwijlen zelfs anderen op, en had den moed om nu en dan te schrijven en aanteekeningen voor haren aangebedenen vader te houden, wiens verjaardag toen nabij was. Ook onze kinderen bleven boven verwachting gezond; --- zij hadden geene schoenen meer aan de voeten, doch verwijderden zich bij laag water desniettemin, soms verre van ons met hun driën eenige schulpen zoekende, op stukjes hout loopende, waaraan men den vorm van den voet gaf, die een der matrozen voor eene sigaar of voor een dronk water of wijn vervaardigde. Onze levenswijze, even als die der soldaten en matrozen had eenen geregelden, maar vreesselijk eentoonigen gang.

Ik was bij alle uitdeelingen tegenwoordig, het zij die voor ons of voor de overige schipbreukelingen plaats hadden. Geen droppel water mogt buiten mijne toestemming verstrekt worden.

Ik proefde alle middagen de soep der menage, die soms tamelijk eetbaar was, maar mij dikmaals walgde, hetgeen [illegible] gebruikten dezelve met smaak.---Onze hut of verblijfplaats was zeer naauw, niet hoog, en gloeijend warm over dag; de lengte derzelve was slechts vier Nederlandsche ellen, de breedte twee en een half el, de hoogte een en een half el en daarin moesten wij met 13 slapen, over dag vereenigden wij de overige passagiers, zoo goed mogelijk binnen en buiten die hut. Er heerschte te midden van dit alles zindelijkheid en orde. De jeugdige echtgenoot van den heer *van Spreeuwenburg* was ons van veel dienst. Te *Batavia* geboren wist zij zich in alles volkomen te schikken, en nam met alles genoegen; ook zij begreep onzen toestand; zij ontzag zich niet, om uren lang bij een open vuur in de brandende zon te zitten, wanneer koffij of thee voor ons gemaakt werd, want het water was van aard reeds afschuwelijk genoeg van kleur en reuk, om de zorg te verontachtzamen, dat hetzelve verder niet bedorven of de aan ons zoo matig toegediende portie thee of koffij ontnomen werd door dezen of genen inlander; want zij zouden zich niet ontzien hebben, om voor zoogenaamd zoet water, wat zee water in de plaats te doen.

Hoe walgend somwijlen ons voedsel was, verwonderde ik mij hoe mijne vrouw en kinderen het konden eten en somwijlen zelfs eenige dingen met smaak. Ten aanzien van dezer dierbare betrekkingen en de overige passagiers in 't algemeen, moest ik nu even gelijk dit met de troepen en zeelieden reeds van den beginne af had plaats gehad, streng in de uitdeelingen zijn; mijne kinderen moest ik soms, hoe smartelijk mij dit ook viel, een en ander ontzeggen, als zij hongerden naar een stukje zwarte, harde, muffe beschuit of iets anders, doch hoe gelukkig waren zij, als zij het bekwamen. Te vreden en genoegelijk verwijderden zij zich dan van mij, te meer maken heb ik aldus voor hen en den soldaat, mijnen boezem voor alle medeedoogenheid moeten sluiten, want ik had van beginsel aangenomen, voor allen hetzelfde te zijn. Waagde ik, op een wat verheven rotsklomp eenigzins afgezonderd gezeten, allerwege door zee omgeven, en door het verdoovend gedruisch van de branding tot weemoed gestemd, mijne kinderen gelukkig en zonder bekommering naar schulpen, ziende zoeken, en mijne vrouw hare godsdienstige blikken in stilte ten hemel ziende wenden, waagde ik het dan eens mijne gedachten in de toekomst te vestigen, O! dan scheen mij voorwaar de minste hoop op redding verloren en wat moest het lot mijner vrouw in die positie op deze fatale dorre, naakte rots worden! zonder het geringste wat in zulk eenen toestand vereischt wordt, zonder geneesmiddelen, zonder eenen bekwa-

(*Zie verder het Bijvoegsel.*)

BIJVOEGSEL DER JAVASCHE COURANT.

Woensdag, 30 Augustus 1837.

men geneesheer, om haar als dan te kunnen bijstaan, zonder zelf een plekje drooge grond om bij een onverhoopt ongeluk hare overblijfselen ter ruste te kunnen leggen.

Bij haar die zoo zeer gelaten was en nimmer met de geringste klagten, met het geringste blijk van ontevredenheid, mijnen reeds zoo pijnlijken toestand kwam bezwaren, vond ik troost en opbeuring, want op mij had elk een zijn vertrouwen, en zijne hoop gevestigd. Op mij ruste alles. Dit vertrouwen vereerde mij zeer en maakte mij tot alle buitengewone inspanning in staat. Elk een deelde mij zijne gedachten mede, hoe zonderling die ook soms waren. Ik hoorde alles met geduld aan, en deed tot onze redding niets, dat niet algemeen bijval vond; zoo werd dan dan ook nu de sints eenige dagen naar de 5 ten oosten van ons gelegene eilandjes geprojecteerde onderzoekingsreis op den 22sten Mei ondernomen, waartoe zich de heer van Spreeuwenburg gewezen assistent-resident op Java, vrijwillig aanbood, alsmede ook de conducteur der artillerie *Derks*.

Ik hield hen voor, dat deze togt, met eene zwakke boot, die twee maal door de branding heen moest gaan, en bij de onbekendheid of deze eilanden al dan niet waren bewoond, en ons al dan niet vijandig waren, eene gevaarlijke onderneming was; dan niets hield deze moedige mannen terug. Stuurman *Kash*, stuurde de boot. Na 36 uren afwezens keerden onze reizigers tot onzer aller innige vreugde terug, want wij waren ongerust, omdat wij meenden dat het mogelijk ware geweest spoediger terug te zijn. Op het gezigt van een paar klappernoten, eenige groene bladeren en wilde bloemen, was mijne vrouw verrukt; hare oogen hadden geleden door de zon, die op de koraalgrond scheen; met nu wat groens te betasten, en zich daarmede te bestrijken, voelde zij zich regt gelukkig.

Ik maakte de schipbreukelingen allen met de uitkomst bekend, om dat er ongelukkig tegen dien tijd oneensgezindheid tusschen zeelieden en militairen begon te bestaan, waaraan ik een einde meende te moeten maken, en waartoe mij de terugkomst van de sloep eene geschikte gelegenheid aanbood, door goed te keuren, te beloonen en mededeelzaam te zijn.

Wij hadden het geluk te ondervinden, dat daarna, de eensgezindheid geen oogenblik meer gestoord werd.

Ik heb de eer Uwe. Excellentie hier bij aantebieden afschrift van het bedoelde stuk. (*)

[illegible] van onze kleine sloep bekend zijnde, [illegible] *Kash*, dat daarmede alle togten ondernomen konden worden, [illegible] onder militairen en zeelieden bekend, [illegible] van men eene uitkomst hopen konde. 's Avonds ten 10 ure, toen ik mijne ronde maakte, vond ik eenige onder-officieren met den stuurman *Kash*, den bootsman en de machinisten bij een zitten, zij zeiden mij dat zij mij gaarne wenschten te spreken, en vroegen mij, wat ik er over dacht, indien er zich mannen van moed opdeden om met deze sloep naar *Amboina* te zeilen.

Ik zeide hen, dat ik zulk een voorstel kordaat vond, maar hen verklaren moest, dat de kommandant *Lammleth*, mij herhaaldelijk te kennen had gegeven, zulk eene expeditie niet dan met weinig hoop op eene goede uitkomst geschieden konde, en ik alzoo op mij alleen de verantwoordelijkheid van zulk eene gewaagde onderneming niet durfde te laden.

's Anderen daags werd mij dit verzoek weer algemeen gedaan, en ik besloot alzoo onmiddelijk aanteekening te houden van al 't geen plaats had gehad, liet den kommandant *Lammleth*, den stuurman *Kasch* en den bootsman bij mij komen en vereenigde ook alle passagiers bij mij.

Wij hadden twee zeekaarten; de lengte en breedte op beiden van het vermoedelijk punt waar wij ons bevonden, werd geconfronteerd, en op weinige minuten na accoord bevonden zijnde, ging ik daarvan af, om te bewijzen dat de sloep meer door de stroomen kon worden afgezet, dan de afstand van de *Luciparas* naar *Amboina* in zeemijlen bedroeg, om dan nog niet *Boeroe* mis te loopen, en dat wanneer wij slechts te *Boeroe* onzen toestand konden doen bekend worden, er vermoedelijk van dáár gelegenheid naar *Amboina* zijn zoude.

Na eenige oordeelkundige en andere min oordeelkundige aanmerkingen te hebben vernomen, werd tot den togt besloten; buitendien zou ik verkeerd gehandeld hebben, daarin niet toetegeven en aan eenige timide overwegingen gehoor te geven, om dat ik zelf niet de gene was, die iemand tot eene gevaarlijke onderneming aanspoorde, maar de volvoering daarvan, mij als het ware geheel vrijwillig werd aangeboden, en het ten anderen, bij zeelieden en militairen eenen zeer verkeerden indruk zoude gemaakt hebben, door niet te doen wat zij allen wenschten, te meer daar het niet op onuitvoerlijke gronden berustte, want ik meende gehoord te hebben, dat eens een engelschman met eene sloep van *Amboina* naar *Soerabaija* gezeild en geroeid en aldaar gelukkig aangekomen was

Ik besloot dan om den togt te doen ondernemen en liet de sloep zoo goed mogelijk met reepen koper voorzien, wat hooger maken voor de zeeën, en een klein tentje daarop aanbrengen, op dat des nachts de man, die niet aan 't roer was, droog zou kunnen zijn, hetgeen ook noodzakelijk was voor de kleine uitrusting die ik mede gaf.

Om aan deze Expeditie, in het belang onzer redding, alle mogelijke kansen van goede uitkomst te verzekeren, had ik de voorzorg gebruikt om zes in het maleisch en hollandsch geschreven briefjes te vervaardigen, waarbij onze toestand werd bekend gesteld, en eene geldelijke belooning toegezegd aan den genen, die onze positie het eerst aan een' der Nederlandsche gezaghebbers, waar dit ook was, zoude bekend maken; want het was veel waarschijnlijker, dat de sloep ergens op strand, dan wel op *Amboina* zelf konde te regt komen, en de matrozen alsdan mogelijk zouden verspreid worden en uit een geraken. Van dit briefje voorzien, dat ik in lood en daarna in geteerd linnen had ingepakt en aan een ieder der inlandsche [illegible] om den hals had gebonden, en door hen als djimat liet [illegible] van de sloep, mogelijk nog een of ander te regt komen.

Den 26sten 's morgens ten 7 ure bij vallend water, stak de sloep af. De stuurman *Kash* was van een brief van mij aan den te *Amboina* gezagvoerenden ambtenaar voorzien. Onze wenschen en onze blikken volgden lang dit bootje. Tot dus verre hadden wij N. O. O. of Z. O. wind gehad.

Eensklaps waaide dezelve uit het westen en bleef den geheelen dag aanhouden, het geen wij als een bijzonder goed voorteeken beschouwden; want hier door had de sloep gelegenheid veel oostwaarts op te halen. Den volgenden dag werd in het oosten van ons een vaartuig gezien. Een algemeen hoerah verhief zich allerwege, en tranen van ontroering en van blijdschap werden door velen gestort. De kommandant was den avond te voren nog eens naar het wrak gegaan om de aanvoering van hout voor ons vlot te bespoedigen, en kwam ademloos door de branding heen, ons onze redding aankondigen, Van ons plekje onderscheidde men allengskens meer en meer en eindelijk alle zeilen; van het wrak meende men den romp duidelijk te hebben kunnen zien en onderscheiden.

Met [illegible] vaartuig om [illegible] stelling van allen, zag men het allengskens afhouden, om niet op de vijf kleine eilandjes te vervallen. 's Avonds en 's nachts liet ik een groot vuur onderhouden. Wij vleiden ons, 's anderen daags het vaartuig weder te zien; dat het slechts bij avond afgehouden had, om dat de dag te ver verloopen was, om de gevaarlijke bank goed te hebben kunnen verkennen.

Het was naauwlijks dag of elk een liet zijne blikken over den gezigteinder rondgaan, om het vaartuig weder te zien, maar het verscheen niet weder. De moedeloosheid en verslagenheid van allen was groot, en velen vreesden dat nu geene redding meer mogelijk was. Men moet in de positie zijn, waarin wij ons hebben bevonden, om te kunnen gevoelen wat het is, de hoop op redding zoo nabij en verwezenlijkt, eensklaps geheel vernietigd te zien.

Tot den 7den Junij daarvolgende viel bij ons niets bijzonders voor; alleen leed mijne echtgenoote in dien tusschentijd vreesselijk aan krampen; ik bragt eenen ganschen nacht in de grootste ongerustheid door: zij lag elendig; wij hadden geene geneesmiddelen, zij smeekte om eenige verzachting en verligting, die men haar niet verleenen konde; — den volgenden morgen waren de pijnen bedaard, maar zij was zeer afgemat.

Ik liet druk werken aan ons vlot of platboomd vaartuig; dagelijks was men met tien man [illegible] 's avonds aan ieder man een buitengewoon oorlam wijn, eene sigaar en gezamenlijk voor allen ¼ pond sago gegeven werd, waarvan wat soep met zee oesters werd gekookt, terwijl wij bij corvées overal op de koraal plaat rond gingen om stukken hout van het wrak die aangespoeld waren, op te zoeken, om vuur te maken, en er het ijzer van te gebruiken.

's Namiddags ten 3 ure mij met den heer *van Spreeuwenburg* bij het werk bevindende, zagen wij eensklaps geheel onverwachts in het oosten een vaartuig, dat koers naar ons stelde en meer en meer naderde, wij erkenden duidelijk dat het eene brik was. Eene levendige vreugde kreet verhief zich allerwege, die evenwel nu en dan getemperd werd bij de herinnering aan de teleurstelling welke wij vroeger ondervonden hadden. Ik spoedde mij naar mijne vrouw en de overige passagiers om de plaats aan te wijzen, waar het vaartuig zigtbaar was; mijne vrouw was nog niet geheel hersteld, en ik geleidde haar over de moeijelijke koraalplaat naar een punt, waar zij het vaartuig goed zien konde; zij vroeg

(*) Zie bijlage litt. A.

mij herhaaldelijk of dit vaartuig ons zien zoude. Ik twijfelde zelf daaraan, tot dat eensklaps een kanonschot, door nog twee anderen bij tusschenpoozingen van een paar minuten gevolgd, mij de vaste hoop gaven, dat dit een vaartuig was ter onzer redding, mogelijk wel ten gevolge van de gelukkige aankomst onzer sloep te *Amboina*, afgezonden.

De rigting die het bleef houden, de kanonschoten, die het nu en dan bleef doen, liet bij niemand den geringsten twijfel meer over, of onze redding was nabij.

De matrozen en soldaten kwamen mij met die gebeurtenis geluk wenschen; ik stemde in hun verzoek toe, om eene goede uitdeeling rijst en een dubbel ration wijn te verstrekken.

's Avonds liet ik weder een groot vuur aanleggen, en den geheelen nacht onderhouden. In ons Bivouac heerschte 's nachts de grootste stilte; het was als of elk een, een voorgevoel had, dat zich het vaartuig moest blijven aankondigen door kanonschoten; en wezenlijk om de twee uren werd elkeen hierin allergelukkigst bevestigd: soms waren de schoten wat dof, soms wat helderder, naar gelang van den verderen of korteren afstand van het vaartuig; men hoorde dan eene kreet, "Een kanonschot," en daarop heerschte weder de grootste stilte.

De dag van den 8sten was nog niet aangebroken of elkeen trachte het vaartuig op den gezigteinder door rondgaande blikken weder op te zoeken. Wanneer ik het zeggen mag, zoo bleef ik, hoe zeer ook bij mij de vaste overtuiging bestond, dat bedoeld vaartuig wezenlijk een ter onzer redding afgezonden vaartuig was, niet te min aan de mogelijkheid twijfelen, dat wij in onze hoop misschien andermaal te leurgesteld konden worden, om dat ik hetzelve bij den eersten aanblik niet waarnam; zoo dringend voelde ik in mij de noodzakelijkheid, dat mijne vrouw en de overige schipbreukelingen spoedig gered wierden, dat ik toen ik daaraan niet meer twijfelen kon, mij nog niet verzekerd gevoelde, want nu moest ons het weder gunstig zijn, om niet in de branding met de sloepen om te komen en allen behoorlijk aan boord te kunnen geraken. Tegen acht uren, 's morgens den 8sten Junij, was de oorlogs-brik duidelijk in het gezigt van onze klip, en zondt een harer sloepen naar ons af. Ik spoedde mij om een man met eene vlag tegen de branding te plaatsen, ten einde aan dezelve het minst gevaarlijk ontschepings-punt aantewijzen; dit bleek weldra niet noodig te zijn, want tot onzer aller vreugde was stuurman *Kash* in de sloep, met een officier, zoo dat ik dan ook niet twijfelde of de bedoelde brik was *de Nautilus*, die te *Amboina* gestationeerd is.

Wij ontvingen den luitenant *Vieweg* Eersten Officier aan boord van gemelde oorlogsbrik met eene onbeschrijfelijke vreugde. Mijne vrouw drukte hem de hand, doch te zeer ontroerd was zij niet in staat een woord te spreken; mijne kinderen deden hem eene menigte vragen. De luitenant *Vieweg* overhandigde mij een brief van den ambtenaar, die te *Amboina* het gezag voerde.

Ik vernam, dat de stuurman *Kash* in den tijd van 5 dagen en 5 nachten het traject naar *Amboina* had afgelegd, en het geluk had gehad binnen de baai te komen, zonder nog te weten waar hij was.

Men kon niet begrijpen, hoe het hem had kunnen gelukken dien togt met zulk eene schier ongeloofelijke uitkomst te volbrengen.

De brief van den assistent resident *Köhler* onderrigtte mij, hoe zich alles ter onzer redding zoo voorspoedig had toegedragen. Onmiddelijk nadat onze ramp bekend was, spoedde zich de luitenant *Muller*, kommandant van den *Nautilus*, om zijn afgetuigd vaartuig weder in orde te brengen; dit geschiedde in den nacht onder eenen heviven stortregen; dan niets ontmoedigde dezen wakkeren zeeman, om door zijne officieren en zijne gewillige equipage ondersteund, deze taak te volbrengen. 's Morgens van den 1sten Julij ging hij onder zeil, doch werd den 2den buiten de baai van zulk eenen hevigen storm beloopen, dat hij voorzigtigheids halve binnen de baai terugkeerde, want zijn tuig was te oud en niet genoeg aangezet om iets van belang te kunnen wagen. Den 3den weder onder zeil gegaan zijnde gelukte het hem, zoo als wij gezien hebben, ons den 7den van zijn nabijzijn te doen blijken.

De zee was te hoog, de branding te woest om den 8sten te kunnen inschepen: Ik verzocht den luitenant *Vieweg* aan den kommandant te zeggen, dat zoo het den volgenden morgen naar zijn begrip goed weder was, om ons te redden, een kanonschot het signaal zoude zijn, en dat ik zorgen zou dat de inscheping met orde zoude plaats hebben.

Ik verzamelde al de schipbreukelingen, deelde hun mede, dat wij den volgenden morgen mogelijk zouden gered worden dat bij het inschepen de meeste orde moest heerschen, daar anders vele ongelukken te wachten waren.

Ik had honderd en in de veertig nummers van papier vervaardigd, en liet ieder trekken, tevens aan allen te kennen gevende, dat elk een volgens zijn nummer zou opkomen, en dus de laagste nummers het eerst aan de beurt waren, dat het aan ieder persoon, man of vrouw, geoorloofd was, om een pakje goed ter grootte van een randsel mede te nemen, zonder meer. 's Namiddags kwam ook het partikulier schip *de Erich* opzetten, dat almede bij gebrek van een ander oorlogs vaartuig ter onzer redding was ingehuurd. Deze maatregel was aller doelmatigst, want anders zouden wij mogelijk na verloop van verscheidene dagen eerst allen gered hebben kunnen zijn, alzoo niet veel menschen te gelijk in de sloepen konde opgenomen worden.

Aan boord *van de Erich* bevond zich de magistraat en fiskaal van *Amboina*, de heer *de Riemer*, die verzocht had mede tegaan, ten einde zoo mogelijk ons behulpzaam te zijn.

Maar te midden der blijdschap, welke elk een bezielde, had een bedroevend voorval plaats. De *Machinist Mosselman*, waarvan ik hiervoren gesproken heb, was den 8°. overleden; hij werd op een stuk plank, in linnen genaaid gelegd en op eenige honderden passen onder den wind aan de golven ten prooi gegeven. Deze man had veel geleden, maar gebrek aan alles hebbende, was zijn behoud onmogelijk. Tot welke weemoedige aanmerkingen, gaf deze omstandigheid, op zulk een ogenblik, en op zulk eene plaats niet aanleiding!

's Morgens ten 7 ure van den 9den Junij werd, onder tamelijk gunstig weder, het seinschot van de *Nautilus* gedaan, waarop de sloepen van boord staken, in de eene bevond zich de luitenant *Vieweg*, in de andere de luitenant der marine *Motta*; *de Erich* zondt mede hare sloepen af.

De dames met de kinderen en de overige passagiers, liet ik het allereerst inschepen. Ik vroeg eenige menschen om mijne vrouw en mijne kinderen te dragen; allen gezamenlijk, zoo militairen als zeelieden boden zich daartoe onmiddelijk aan. Ik gaf de voorkeur aan vier matrozen, om mijne vrouw op eene stoel te dragen; zij had veel geleden, maar spande nu buitengewoon veel kracht in, om aan nieuwe gevaren het hoofd te bieden en over hare kinderen te waken. Deze zag zij voorafgaan, en volgde toen zelf gerust.

Aan ons drank- en vivres magazijntje had ik eenige zeer ordelijke militairen geplaatst, om, terwijl ik mij naar de branding begaf om de eerste inscheping te bewerkstelligen, niemand zich zoude kunnen te buiten gaan in den drank.

Ik volgde mijne vrouw en kinderen; zij kwamen gelukkig aan boord; de branding was hevig, onze *bonne* slechts weinige minuten later komende, kwam reeds te laat om met de eerste bezending sloepen te kunnen vertrekken, want door te lang in de branding te blijven, sloegen de sloepen om of geraakten vol water. Met groot gevaar om te zinken kwam de sloep, waarin mijne vrouw en kinderen, en eenige andere passagiers waren, aan boord: er was door de moeijelijke zee en de branding meer water in de sloep gekomen, dan er uit geschept kon worden.

Het aan boord komen was gevaarlijk, speciaal voor mijne vrouw in haren toestand. Zij verliet de sloep niet, dan toen zij hare kinderen overgebragt zag; nu volgde zij ook, kwam gelukkig op het dek, maar viel daar, van aandoening en vermoeijenis, bewustloos en afgemat neder. Door de hartelijke zorg en oplettendheid van den kommandant *Muller* en zijnen officier van gezondheid *van der Hoeve* kwam zij weder bij, maar ongerust over mij, hoewel ik haar gewaarschuwd had, dat ik de laatste op het rif zou blijven, ten einde de inscheping van alle schipbreukelingen te besturen, en vooral voor de zieken te doen zorgen, want elk een had zoo veel met zich zelf te doen om aan boord van de sloepen te komen, dat men aan anderen weinig dacht en zelf gevoelloos was voor het gevaar, waarin anderen verkeerden; want zonder de herhaalde edele inspanning van den kommandant van den stoomboot Lammleth, die steeds trouw aan mijne zijde verbleef, en het geen ik het geluk had daartoe mede zelf bij te dragen, zouden zeker eenige zieken en anderen het leven verloren hebben, want het waren de laatste 15 à 20 schreden, die het gevaarlijkst waren. Had men het geluk om in de tusschenpoozingen van een paar minuten, die er verliepen, alvorens de vreesselijke golven zich met geweld tegen de rotsen opvolgden en kwamen breken, den korten afstand te maken, en de sloop te bereiken, er in te springen of zich vast te houden, om tegen de kracht der golven wederstand te bieden, men konde zich als dan grootendeels gered rekenen; maar had men de sloep niet bereikt, zoo sloeg men omver of men werd door het zeewater overdekt, en naauwelijks tot verhaal gekomen zijnde, kwam golfslag op golfslap den ongelukkigen teisteren, die geene hulp hebbende eindelijk zoude hebben moeten bezwijken.

Ik vond onze *bonne* en meer anderen, die in dien toestand verkeerd hadden en de eerste sloepen niet hadden kunnen bereiken zich echter bij tijds achteruit begeven hadden, waar de golfslag minder gevoelig was, en dáár de terugkomst der sloepen afwachtende.

Den geheelen dag voeren de sloepen heen en weder, telkens een aantal schipbreukelingen medenemende. In het midden van den dag bij hoog water moest die operatie evenwel gestaakt worden, om dat de branding toen zoo hevig was, dat de sloepen omsloegen en niet buiten de branding te brengen waren.

De zee met het vallend water eenigzins bedaarder sijnde, werd alles ingespannen om met alle de aan strand zijnde sloepen van de twee vaartuigen, de laatste schipbreukelingen over te voeren; dat getal bedroeg nog 40. Ik verdeelde dezelve naauwkeurig met den Luitenant der marine Vieweg en liet dezelve naar de verschillende standpunten der sloepen gaan; dit alles liep gelukkig geregeld af, hoewel zich daarbij verscheidene zieken en vrouwen bevonden, die herhaaldelijk beproefd hadden om aan boord van de sloepen te komen, doch telkens om de hierboven vermelde redenen, hadden moeten terug keeren.

Wij verloren slechts een man, zijnde een javaansch matroos. Nu was het 5 uren 's avonds den 9 junij. De brik had den ganschen dag met talent gemanoenvreerd, om het aan

boord brengen der schipbreukelingen te begunstigen; zij had er ruim 100 aan boord; de *Erich* een veertigtal. Op het rif bevond ik mij toen nog met den heer *van der Dussen*, die mij niet had willen verlaten, benevens de kommandant *Lammleth*, de sergt.-majoor *Schwab* en twee matrozen: de laatste sloep van de *Nautilus* zou terugkeeren, om ons te halen maar wind, zee en branding verhieven zich zoo sterk dat de vaartuigen moesten afhouden.

Ook den volgenden dag den 10 Junij was er om even vermelde redenen nog geene mogelijkheid om eene sloep uittezetten; die van de *Nautilus* hadden buitendien te veel op de branding geleden, om nu anders dan bij stille zee gebruikt te kunnen worden.

Eerst den 11 Junij hoewel de zee nog zeer ontstuimig en hoog was, eene eigenschap van de Bandasche zee, waarin wij waren, en dus ook eene hooge branding, werd echter onze redding beproefd. Door toedoen van den magistraat *de Riemer* waagde het de 2de stuurman van *de Erich* met eene sterke sloep naar ons toe te komen. De golven waren zoo hoog in vergelijking van het lagepunt, waar wij ons bevonden, dat 's morgens tegen 8 uren de sloep met eene zware brandings golf opgenomen, eensklaps aan strand of op het rif geworpen werd. Er was niet veel tijd te verliezen, want het water was wassend. Ik vroeg hem of hij zou durven ondernemen om ons, naar de brik te brengen; hij beloofde het, zoo zijne javaansche roeijers kracht genoeg hadden, om de sloep door de branding te roeijen: zij waren 8 man. Ik zeide hen eene geldelijke belooning toe, zoo zij mij aan boord van de *Nautilus* bragten. Zij spanden alle hunne krachten in, en hoewel het aan boord komen hoogst moeijelijk was, werd mij en mijne bij mij zijnde lotgenooteu dit gemakkelijk gemaakt door het goed manoeuvreren van de brik. Men geliefde mij met een levendige en herhaalde hoerah aan boord te verwelkomen.

Wij waren nu allen gered, maar wij hadden meest allen veel geleden. Mijne echtgenoot vooral veel, zeer veel, en hoewel allen vereenigd, zag ik voor haar de toekomst niet zonder bekommering te gemoet. Het mij toekomend salut werd gedaan; de kommandant vroeg mijne bevelen. Ik aarzelde geen oogenblik om koers naar *Amboina* te doen nemen.

Had ik al een oogenblik het voornemen gehad bij den toestand van mijne echtgenoot en na het totaal verlies van al onze goederen en provisiën vooreerst weder naar Batavia terug te keeren, andere redenen noopten mij, welke ook onze positie was, mij naar mijne bestemmings plaats onmiddelijk te begeven. Wij genoten gedurende de overtogt de hartelijkste zorg en oplettendheid aan boord; maar honderd zielen meer op eene brik, die al niet zeer groot is, maakte dat wij opgepropt waren en mijne vrouw op die korte overtogt weder veel te lijden had.

De deelneming waarmede ons alle ingezetenen van alle standen en rangen te *Amboina* den 12den Junij ontvingen, is niet te beschrijven, want *Amboina* was in verslagenheid wegens den ramp die ons getroffen had.

Onze kinderen werden met aandoening beschouwd, omhelsd en naar de rijtuigen geleid. Wij namen onzen intrek bij den assistent-resident *Köhler*. Deze hartelijke man en deszelfs echtgenoot deden al wat mogelijk was om het geleden leed te verzachten.

Den 14den des morgens aanvaardde ik het gezag. Naar ziel en ligchaam had ik veel geleden. Ik was bij die plegtigheid geroerd en werd het nog meer, toen een der aanwezigen, zijnde een onzer lotgenooten de gewezen assistent-resident, de heer *van Spreeuwenburg*, in diepe ontroering naar mij toesnelde, en mij omhelzende, tranen van innige aandoening stortte.

Den volgenden dag aanvaardde ik mede het militair bevel in de *Molukkos*.

Zeker zullen mij van den vreesselijken ramp waarvan ik de bijzonderheden heb trachten te beschrijven, lange jaren de herinneringen bijblijven, maar mogen dezelve door bijkomende omstandigheden op geene grievende wijze nader worden opgewekt!

Eene aangename voldoening blijft mij intusschen overig dat ik namelijk mijne pogingen tot behoud van allen aangewend; met zulke gelukkige uitkomsten heb mogen bekroond zien, daar wij bij het schipbreuk lijden en bij de weder zoo gevaarlijke inscheping, niemand dan een enkel man te betreuren hebben gehad. Zeelieden en militairen geliefden mij een blijk van erkentenis daarvoor aan te bieden. Uwe Excellentie veroorlove mij hetzelve hierbij kopielijk over te leggen; voor mij zal zulk een geschrift tot een duurzaam en vereerend aandenken strekken. (*)

Had ik niet in afzonderlijke rapporten de vrijheid reeds genomen uwe Excellentie de namen te doen kennen van al dezulken, die in de moeijelijke omstandigheden, waarin wij ons bevonden hebben, nuttig zijn geweest, en goede diensten hebben bewezen, ik zoude het mij nu tot eenen pligt rekenen, zulks bij deze te doen; maar aan deze mijne verpligting heb ik reeds voldaan.

Ik heb bij het sluiten van dit verhaal; alleen nog uwe Excellentie om eerbiedige verschooning te vragen zoo ik mogelijk in te veel bijzonderheden getreden ben, en Hare aandacht alzoo te lang heb bezig gehouden; dan uwe Excellentie heeft mij altoos te veel blijken van welwillendheid gegeven en heeft gewis te veel deel genomen in het wedervaren van ruim 140 schipbreukelingen om niet te wenschen, met eenige bijzonderheden ten hunnen aanzien te worden bekend gemaakt.

DE STUERS,
Luitenant Kolonel.

(Bijlagen litt. A.)

Op de Koraal-Bank Genaamd Lucapin Haaij,
Dingsdag den 23sten Mei 1837 's Avonds.

PASSAGIERS,
ONDER OFFICIEREN, SOLDATEN EN ZEELIEDEN.

Gisteren nacht is, gelijk het ul. allen bekend is, een aanvang gemaakt met de sedert eenige dagen reeds voorgenomen togt naar de vijf eilandjes, die wij van hier zien en in eene Noord Oostelijke rigting van ons gelegen zijn.—De heer *van Spreeuwenberg* een onzer passagiers en gewezen Secretaris op *Java*, alsmede de Conducteur der artillerie 3de klasse *Derks*, hebben zich tot deze gevaarlijke Expeditie vrijwillig aangeboden. De tweede Stuurman *Kash*, had de directie van de sloep. Zij wisten niet of die Eilanden soms door, ons vijandige Inlanders waren bewoond, ook niet of zij uithoofde van de rotsachtige gesteldheid van die Eilanden in gevaar konden komen, hunne sloep verbrijzeld te zien, waarvoor de Kapitein *Lammleth* zeer bevreesd was.

Na 36 uren afwezens hebt gij lieden hen hier, behouden, maar afgemat van vermoeijenissen, met verscheurde ledematen zien terugkeeren.

Ik spoede mij ul. allen bij deze bekend te maken met den uitslag hunner ontdekkingen en bevindingen: zij hebben bij opvolging de vijf genoemde eilanden bezocht, die bij hoog water van elkander gescheiden, echter bij laagwater door een Koraal-Bank aan een verbonden zijn. Zij hebben bevonden, dat twee dezer eilanden vroeger zijn bewoond geweest. Een paar Inlandsche graven, eenige steenen potten enz. strekken daarvan ten bewijs.

Nu waren die eilanden of met boomen bewassen platen, verlaten. De vier kleinste eilanden, leveren klapperboomen en eenig gevogelte op; voorts hebben zij op het grootste eiland een gegraven kuil met regenwater ontdekt en veel schildpadden en visch gezien.

Allen beseft gij hoe kostbaar deze hulpbronnen voor ons te eeniger tijd zijn kunnen, wanneer, alvorens te zijn gered, onze kleine voorraad van levensmiddelen verbruikt mogt wezen, om van daar zoo mogelijk eenige ververschingen te halen met het vaartuigje of vlot, dat wordt aangebouwd, of om ons zoo mogelijk met hetzelve derwaarts te begeven.

Ik ben over[illegible] dezen gelukkigen [illegible] gevoelen zult, welke groote verpligting wij aan bovengenoemde lotgenooten hebben.

Aan den heer *van Spreeuwenberg* wordt bij deze onze innige dankbetuiging aangeboden voor deszelfs kloekmoedige onderneming, mitsgaders aan den stuurman *Kash* en aan den conducteur der artillerie *Derks*.

Laatsgemelde wordt onder nadere homologatie van het militair departement bij deze bevorderd tot conducteur der 2de klasse. Van het eerste oogenblik van ons gevaar tot nu toe heeft hij niet opgehouden, aan alle militairen en zeelieden tot een voorbeeld van kloekmoedigheid, orde en activiteit te strekken: dit getuigenis zal hem gewis elk een volmondig geven, en derhalve zijne bevordering met genoegen vernemen.

De tweede stuurman *Kash*, een uiterst werkzaam zeeman, die dag en nacht geen rust heeft, en de moeijelijkste werkzaamheden met de grootste gewilligheid en met een vriendelijk gelaat uitvoert, zal door mij, bij gelukkige redding, aan het Marine departement speciaal aanbevolen worden.

Bij de oprigting van ons vivres magazijntje heb ik aanvankelijk veel hulp gehad van den sergeant majoor der artillerie *Janssen*.

De voortreffelijke activiteit van den sergeant der infanterie Visaan kan niet genoeg geroemd worden.

De schoone daad van den korporaal der artillerie *Vlieger* is mij bekend; den sergeant *Vuurberg* in gevaar ziende, om in de vreesselijke branding omtekomen, snelt hij, hoewel niet kunnende zwemmen, van het gestrande wrak, naar het punt van gevaar, en heeft het geluk, den sergeant *Vuurberg* te redden, doch niet zonder zijn eigen leven in de waagschaal te hebben gesteld.

Ook vele manschappen hebben mij voortreffelijk ondersteund, in het hoogst moeijelijk aanvoeren van levensmiddelen; hunne namen zal ik niet vergeten.

Aan allen betuig ik in het algemeen mijne tevredenheid en mijnen dank.

Sedert veertien dagen bewijst mij de sergeant der infanterie *Schwab*, de beste diensten; orde heerscht in zijn magazijntje en de bevolen spaarzaamheid in onze sobere uitdeelingen van rijst, water en andere kleine distributien, volgt hij trouw op; hij wordt bij deze als een blijk van mijne tevredenheid bevorderd tot sergeant majoor, onder nadere approbatie van het Militair departement.

Soldaten! ondersteunt de brave zeelieden in hunne moeijelijke werkzaamheden voor den opbouw van een vaartuig of vlot; dit eens gereed en wij nog niet gered zijnde, zal het ons tot een onbeschrijfelijk nut zijn, om van de eilanden water en klappernoten aantevoeren, ons derwaards of elders te redden.

Heden heb ik eene kleine hut laten maken, waarin de zware zieken zonder onderscheid van zeelieden of soldaten, zullen worden geplaatst, en zoo veel mij mogelijk wezen zal, van eenige

(*) Zie bijlage litt. B.

ververschingen voorzien, gelijk ik zulks tot dus verre zelf gedaan heb en zal blijven doen.

In het algemeen kan ik aan zeelieden en militairen niet genoeg dank zeggen, dat zij onder zulke rampen, zoo gelaten, zoo eendragtig, zoo onderworpen aan mijne beschikkingen zijn.

Laat deze orde, deze eensgezindheid onder ons blijven huisvesten: schenkt mij voortdurend Ul. vertrouwen, De voorzienigheid zal ons niet verlaten, en zoo ik vast hoop, het uur onzer redding, eenmaal aanbreken.

De Luitenant Kolonel van den Generalen Staf waarnd. Gouverneur der Molukkos,
DE STUERS.

Bijlage Litt. B.

De gezamenlijke onderofficieren en verdere manschappen der troepen en equipage gevoelen zich van ganscher harte gedrongen hunnen openlijken dank aan den Luitenant Kolonel *de Stuers*, Gouverneur der *Molukkos*, te betuigen voor den aanleg en instelling van alles wat tot hunne redding, bescherming, behoud en verzorging heeft kunnen dienen, in den hagchelijken en diep smartelijken staat waarin wij [illegible] en hunne verdere belangen [illegible] aantebevelen.

Op de Klip *Luci pagaai* den 8sten Junij 1837.

(Wasgeteekend)	Van Wieringen,	sergeant majoor.
	Janssen,	idem.
	Torreman,	idem.
	Hoff,	idem.
	Derks,	idem.
	Schwab,	idem.
	Visaan,	sergeant.
	Toorenburgh,	idem.
	Vuurberg.	idem.
	Le Cocq d'armandville,	idem.
	Dijkgraaf.	idem.
	De Roo,	idem.
	Stachler,	idem.
	Gerbrecht,	idem.
Voor het detachement troepen,	Lindenar,	korporaal.
	Vlieger,	idem.
	De Ruifer,	opper machinist.
	Witting,	onder idem.
	De Haas,	idem idem.
	Veermans,	bootsman.
	Van den Berg,	bottelier
	Klinke,	Timmerman.
	Van der Wal,	idem. (matroos)

[illegible]

Voor eensluidend afschrift:
De Luitenant Kolonel.
(*wg.*) DE STUERS.

EUROPESCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, *3 Mei.*

—In een te Dublin uitkomend dagblad leest men, onder het opschrift *een nieuwe pretendent voor den troon*, het volgende:

Ter zitting van jl. Woensdag van het Koninklijk Geregtshof is een deftig in het zwart gekleed persoon verschenen, wiens voorkomen geenszins eenige verstandsverbijstering deed vermoeden, die den Lord groot-regter aldus heeft aangesproken: » Mijlord, ik vertoon mij voor uwe lordschap in zeer zonderlinge omstandigheden, en welke binnen korten tijd voor dit land groote moeijelijkheden zullen aanbrengen. Mijlord het is misschien niet wel bekend, dat Z. M. Koning George IV ten jare 1797 eenen zoon heeft gehad, van de doorluchtige Koningin Carolina van Brunswijk. Het noodlot, aan hetwelk niemand zich kan onttrekken, bragt dit kind, in nog prillen leeftijd, naar Ierland, en vestigde deszelfs verblijf te Kerry.

» Sedert dien tijd werd hij door zijne familie uit het oog verloren; [illegible] te zijn, heb ik het van mijnen pligt geacht mij tot u te wenden, Mijlord, opdat gij, in hoedanigheid van Zr. Ms. vertegenwoordiger, aan al de overige regters en overheden, als ook aan alle 's Koninge onderdanen in de drie rijken verkondigt, dat zij, ten perieule van zich aan hoog-verraad schuldig te maken, mij te erkennen hebben als zoon van George IV en de Koningin Carolina, en derhalve als de regtstreeksche en wettige erfgenaam van den troon van Engeland. Ik heb mij tot het Huis der Lords en tot de leden der Koninklijke familie gewend: allen hebben gelijkelijk erkend, dat ik het ongelukkige kind van den niet meer levenden doorluchtigen Vorst ben, hetwelk men zoo lang heeft verloren geacht. Mijlord mijn naam is *the reverend* Robert M. Gillicuddij.» Gedurende deze geheele toespraak heeft de Lord groot-regter hem, in weerwil van het vele lagchen der vergadering, met de wellevendste oplettendheid aangehoord. Deze zonderlinge man heeft het Hof en de zich tegenwoordig bevindende personen minzaam gegroet, en heeft zich daarop terstond verwijderd.

—Te Oran had het leger, onder den generaal Bugeaud, deszelfs laatste toebereidselen gemaakt. Er liep een gerucht, dat Abdel-Kader, ofschoon tot vrede gestemd zijnde, in het binnenste der provincie toebereidselen maakte. Men zeide, dat de generaal Bugeaud de meest krachtige vertoogen aan den Bey had gezonden, met last die toebereidselen dadelijk te staken, onder bedreiging, van hem anders geene rust te laten, dan na hem geheel ten onder gebragt te hebben.

MENGELINGEN.

VERSLAG WEGENS HET JOURNAAL VAN JACOB ROGGEVEEN.

Gaan wij na, hoe nu eens door ongepasten en rampzaligen naijver van tijdgenooten, dan weder door hun gebrek aan belangstelling, eene uitvinding of ontdekking in het duister blijft, of soms geheel verloren gaat, of pas in lateren tijd, vreemden zich de eere daarvan toeschrijven — dan voorzeker verdienen die ijverige mannen te meer lofs, welke hunnen tijd ten beste hebben, om de eer van vroegere uitvinders of ontdekkers te verdedigen tegen vreemde aanmatiging, of om zelfs een' naam, die in het duister verzonken was, tot eere en roem te brengen, of te herstellen. Uit de menigvuldige voorbeelden, welke onze geschiedenis oplevert, denke men slechts aan de uitvinding der Boekdrukkunst met losse letters, en aan die met gegoten letterplaten. Hebben niet *Koning* en *Scheltema*, door hunne handhaving der eer van *Laurens Koster*, ook zich zelven eene eerzuil gesticht! Heeft niet de *H. G. H.* Baron *van Westreenen van Tiellandt*, door zijn onderzoek naar den oorspronkelijken uitvinder der Stereotypie, en zijne onwederlegbare bewijzen, dat *Johan Müller*, nu alreede ruim eene eeuw geleden, te Leiden de uitvinder dier drukwijze is geweest, — mede voor zich zelven veel roems verworven!

Niet een ieder nogtans is zoo gelukkig het doel zijner nasporingen te bereiken, en juist uit den hoofde is reeds hij verdienstelijk te noemen, die zich met onderzoekingen van bedoelden aard bezig houdt. Hoe vele vergeefsche pogingen toch, hoe vele teleurstellingen zijn vaak het lot van dien onderzoeklievenden man, dien soms geen enkel woord van aanmoediging te beurte valt!

Door deze bedenkingen aangespoord, was het dat wij meenden onze stem te mogen doen hooren, om den heer *J. van Wijk Roelandsz.* openlijke hulde te brengen, wegens zijne onvermoeide nasporingen omtrent *Roggeveens* ontdekkingen in den grooten Oceaan.—Wij hebben thans eene bijzondere aanleiding daarop terug te komen, zoo als men weldra zien zal, en achten ons verpligt tevens voor onze landgenooten bloot te leggen, hoe de heer *van Wijk* zijne onderzoekingen, in weerwil van velerlei teleurstellingen, [illegible] reize om de wereld van *E. Marchand*, (sedert 14 Dec. 1790—14 Augustus 1792) uitgaf, en daarachter plaatste, een *Examen Critique du Voyage Roggeveen.* Van dien tijd af, ongeveer, heeft bereids, zoo wij gelooven, de heer *van Wijk* eene bepaalde studie van de aardrijkskunde gemaakt; en welk Nederlander toch zou het mogelijk wezen, zich met de aardrijkskunde innig vertrouwd te maken, zonder tevens zijne aandacht te vestigen op de aardrijkskundige ontdekkingen der Nederlanders! Zoo althans dacht er de heer *v. W.* over. Hij verzamelde eene menigte verstrooide bouwstoffen, en onderzocht het *Examen Critique* van *Claret Fleurieu.* Eene, in 1821 door het provinciaal Utrechtsch genootschap uitgeschrevene prijsvraag over de Nederlandsche ontdekkingen in Amerika, Australie, de Indiën en de Poollanden stelde eindelijk onzen schrijver in staat, van zijne verzamelde aanteekeningen gebruik te maken, en strekte hem ten spoorslag er de laatste hand aan te leggen. Bij de bewerking kwam hem de hulp van zijnen vriend *R. G. Bennet*, kapitein ter zee, te stade. In 1824 werd de verhandeling der heeren *B.* en *v. W.* bekroond, doch van wege de kaarten, welke dat werk moesten verzellen, duurde het tot 1827, voor dat een en ander werd uitgegeven. Die verhandeling spreekt (bl. 91) van de „allerongerijmdste en ongegronde" beoordeeling van *Claret Fleurieu* en behelst voorts (tot op bl. 115) redeneringen en bewijzen, om de ontdekking van *Roggeveen* tegen alle tegenspraak te handhaven. Daarbij wordt het journaal van den sergeant-majoor *Behrens*, in het Hoogduitsch uitgegeven, en hetwelk aan het onderzoek van *Cl. Fl.* heeft ten grondslag gestrekt, als de aandacht der aardrijkskundigen allezins onwaardig ten toon gesteld en de menigvuldige tegenstrijdigheden, in dat journaal voorkomende, aangetoond. Tevens wordt het journaal in onze taal, voor het eerst in 1728 uitgekomen, niet enkel als veel verdienstelijker geacht; maar de verhandeling erkent ook de *Tweejarige reize* voor het stuk of „eigenlijke journaal van Roggeveen" (*).

Weldra vond de heer *van Wijk* zich genoopt eene afzonderlijke verhandeling aan het onderzoek naar de ontdekkingen van *Roggeveen* toe te wijden, en de onedelmoedigheid te gispen van latere ontdekkers, welke door het geven van nieuwe namen, aan die eilanden, welke reeds door den Nederlandschen ontdekker der 18de eeuw waren benoemd geworden, zijne eer hebben getracht.

(*) De *Tweejarige reize rondom de Wereld, ter nadere ontdekkinge der onbekende Zuidlanden*, verscheen voor het eerst in 1758 te Dordrecht, bij *J. van Braam.* De verhandeling spreekt ook van eene uitgave van 1774, doch vermeldt niet die van 1758. Deze even als de eerste te Dordrecht uitgegeven, schijnt bij de heeren *Bennet* en *van Wijk* niet te zijn bekend geweest.

(*Zie verder het tweede bijvoegsel.*)

TWEEDE

BIJVOEGSEL DER JAVASCHE COURANT.

Woensdag, 30 *Augustus* 1837.

te verkorten. Het *Examen Critique* van *Claret Fleurieu* werd op den voet gevolgd, telkens vergeleken met het Hollandsche en Hoogduitsche verhaal, en zoo doende op eene onwederlegbare wijze de dwalingen van *Behrens* aan den dag gebragt. Dit werk (†), bearbeid gezamenlijk met den heer *Bennet*, verscheen echter eerst, na diens overlijden, in het najaar 1829, doch won door die late verschijning een *bijvoegsel*, waaruit bleek, dat de toenmalige kapitein bij de Fransche marine *Duperrey* over de echtheid der ontdekkingen van *Roggeveen* het gevoelen van *v. W.* omhelsde en het verhaal van [illegible] „relation mensongere".

Later vond nogtans dat journaal van *Behrens* op nieuw een' warm verdediger, en wel in den heer luitenant ter zee 1ste klasse *C. Verveer*, wiens stukje te vinden is in het *Tijdschrift voor het Zeewezen*. De heer *v. W.* heeft daarop nimmer, althans niet openlijk, geantwoord.

Hoezeer onze schrijver de tweejarige reize steeds voor het echte journaal van *Roggeveen* hield, waren zijne nasporingen niet minder ijverig, om het *oorspronkelijke* journaal van *Roggeveen* te hervinden. Hoe weinig kans er gedurende langen tijd voor het welslagen scheen te wezen, zoo was het nogtans op die pogingen, welke ter onzer kennis gekomen waren, dat wij doelden, toen wij in herfstmaand 1835, de rustelooze pogingen van den heer *van Wijk* toejuichten (§).

"Wanneer *van Wyk* teruggekomen is van het gevoelen, als of de verdienstelijke Tweejarige Reize het echte Journaal van *Roggeveen* behelsde, is ons niet bekend; dat hij nogtans die beschrijving niet langer daarvoor hield, bleek weinige maanden later uit des verdienstelijken mans: »Iets over de Reise om de »wereld van *Jacob Roggeveen*," in den *Konst- en Letterbode* van 15 Januarij 1836. Daarin geeft hij kennis van den uitslag zijner nasporingen. Het [illegible] van K. en W. heeft getracht zijne pogingen [illegible] uit den *brief* van den 4den Maart [illegible] op [illegible] wijze bekwam de heer *van Wijk* de gewisheid, dat het eigenhandig Journaal van *R.* en meerdere daartoe betrekkelijke papieren op het einde van 1722 – dus te gelijk met de opzending van *Roggeveen* en zijne togtgenooten – aan de presiderende kamer Amsterdam, en bij afschrift aan de kamer Middelburg van Batavia waren verzonden. Het spoor was nu aangewezen, en hierdoor gevoelde zich onze Schrijver tot verder onderzoek [illegible]

Zijne [illegible] had de goedheid, op het verzoek [illegible] zoek naar die papieren te doen [illegible] door den heer *de Munnik*, en te Middelburg, door den heer *Pous*.

In beide plaatsen was het onderzoek vruchteloos, alhoewel het den heer *de Munnik* bleek, dat de papieren werkelijk te Amsterdam aangekomen, maar niet meer voorhanden waren.

Ook nu nog wanhoopte de werkzame *van Wijk* niet. Zijn stukje in den Bode strekte, om zijne landgenooten op te wekken tot onderzoek naar die in Europa gekomene, doch te zoek geraakte papieren. — Wij nemen de bijzonderheden deswege alhier op, zoo veel te gereeder als wij in de gelegenheid zijn, die hier of daar aan te vullen, en het één en ander nog steeds der algemeene aandacht geenszins onwaardig zijn. I. Te Amsterdam waren de oorspronkelijke Journalen en verdere schrifturen, in eene trommel door Bewindhebberen in handen van een' der ambtenaren van de O. I. M. gesteld, en niet weder bij Bewindhebberen, zoo het schijnt, teruggekomen zijnde, konde die papieren, welligt nog in dezelfde trommel, hier of daar onder oude papieren aanwezig zijn. II. Te Middelburg waren welligt de afschriften aan *Roggeveen* zelven teruggegeven, en nog onder zijne nakomelingen voorhanden. Immers is het allezins waarschijnlijk, dat *Jacob Roggeveen* zoon was van *Arend Roggeveen*, in de tweede helft der 17de Eeuw Onderwijzer in Wis- en Zeevaartkunde te Middelburg, ook onder zijne vrienden met den [illegible], en [illegible] van den Zeespiegel; *Het brandende Veen verlichtende geheel West-Indiën*, in 1675 bij *P. Gooste* te Amsterdam, in het licht gegeven. III. De » dagelijksche aanteekeningen" van Schipper *Bouman*, (naar wien de Boumans-eilanden genoemd zijn), werden te Batavia, door de Indische regering, ten behoeve der gezamenlijke schippers, teruggegeven, en kunnen dus te eerder nog hier of daar bestaan, alzoo het niet onwaarschijnlijk is, dat daarvan afschriften zijn gemaakt. IV. De dagelijksche aanteekeningen van Schipper *Jan Koster*, van Delfshaven, schijnen mede in Holland te zijn gekomen. *Valentijn* (*) toch spreekt met zooveel lof van dien schipper, ter plaatse, waar hij van *Roggeveens* togt spreekt, dat het Journaal van *Jan Koster* moet voorondersteld worden bij hem bekend te zijn geweest.

Behalve dezer aanteekeningen of Journalen kunnen er nog anderen van dien togt zijn bewaard gebleven. Althans, even als *Behrens*, de bevelhebber der troepen, de zijnen heeft behouden, kunnen koopman, arts, heelmeester of schrijver, die onder de 600 personen, welke de bemanning der drie schepen bij hun vertrek uitmaakten, zich voorzeker zullen bevonden hebben, hunne aanteekeningen behouden in het Vaderland hebben gebragt. Het is aan zoodanig togtgenoot van *R.*, dat wij de Tweejarige Reize toeschrijven, terwijl eene gezette lezing ons sedert langen tijd overtuigd heeft (†), dat het verhaal noch van *R.*, noch van een' der schippers zijn kan. Het schijnt, dat die aanteekeningen zijn gekomen in handen van een' man, die ze ter uitgave heeft gereed gemaakt, ze met eenige berigten heeft opgesierd (*) en die waarschijnlijk het Reisverhaal met de Reuzen verrijkt heeft, waaraan sommigen tegenwoordig [illegible] zooveel aanstoot nemen, dat zij, uit dien hoofde alleen, aan de Tweejarige Reize alle gezag ontzeggen.

Om thans tot den heer *J. van Wijk*, *Roelandsz.* terug te komen, zoo valt in geenen deele te ontkennen, dat alle die herhaalde teleurstellingen niet bemoedigend konden zijn, en dat, onzes inziens, [illegible] van den Admiraal *Duperrey*, en later ook van den [illegible] in den ontdekkingstogt van *Roggeveen*, bij [illegible] opgewekt, de bitterheid der teleurstelling slechts konde vermeerderen.

Hoe verrassend en hoogstverblijdend moest het derhalve voor den heer *van Wijk* wezen, op het einde van het afgeloopen jaar van wege Zijne Excellentie den Minister voor de Kolonien, het berigt te ontvangen, dat het Journaal van *Roggeveen*, met verscheidene belangrijke stukken daartoe betrekkelijk, met der daad te Middelburg door den heer *P. Pous* was gevonden. Wanneer men zich gedurende eene reeks van jaren, met onverdroten ijver, heeft bezig gehouden, iets na te sporen, dat voor de eer van het Vaderland belangrijk geacht wordt; wanneer men in de hoop, welke men had gekoesterd, van zijne onderzoekingen met gelukkigen uitslag bekroond te zien, zich meermalen heeft zien te leur stellen, — dan moet het [illegible] voorkomen, wanneer, op het oogenblik, dat schier alle hoop is opgegeven, eensklaps het zoo lange gezochte voorwerp van rustelooze en langgerekte nasporingen te voorschijn wordt gebragt. Zoo verbeelden wij ons, moet de eerste aandoening van den heer *van Wijk* geweest zijn.

Welke zelfvoldoening voor den verdienstelijken man! Eene gebeurtenis wel geschikt om den uitroep te wettigen: » Een uur betaalt het al!" (†) — Heerlijk loon voorwaar, dat na twintig jaren of meer zich *Roggeveens* ontdekkingen als bevoeld [illegible] te [illegible] en lofwaardige bemoeijingen met eene gelukkige uitkomst te zien bekroond!

Terwijl wij de verdiensten des heeren *van Wijk* in dezen ten volle erkennen, twijfelen wij geenszins, of deze zelfde erkentenis zal hem evenzeer geworden, van alle minnaren des Vaderlands, en van allen, din prijs stellen op de handhaving der eer van den Nederlandschen Wereldomzeiler en Ontdekker der 18de Eeuw.

Wij kunnen dit verslag niet eindige, zonder hie nog te hebben bijgevoegd, dat de uitgave van het Journaal van *Roggeveen* en de daartoe betrekkelijke papieren, zoo wij wel zijn ingelicht, met toestemming van Zijne Excellentie den Minister Baron van den *Bosch*, zal plaats hebben, door de zorg van het Zeeuwsch Genootschap van Wetenschappen. Dewijl de ontdekkingstogt, onder het beleid van eenen Zeeuw heeft plaats gehad, meende het Genootschap zich meer bijzonder geroepen om [illegible] der uitgave op zich te nemen. — Mogt dat geleerde genootschap zulk spoedig doen, en tevens voor eene [illegible] uitvoering zorg dragen, dan zal de [illegible] aardrijkskundige ontdekkingen ook dan het [illegible] verpligt zijn. (§)

Lentemaand 1837.

LAUTS.

(†) Het is getiteld: *De eer van den Nederlandschen Zeereiziger Jacob Roggeveen gehandhaafd tegen het* Examen Critique van *C. P. Claret Fleurieu*, Amst. 1829.

(§) Zie *Alg. Konst- en Letterbode* van 1835 No. 45.

(*) *Valentijn*, *Oud en Nieuw Oost-Indië*. D. III, Stuk II. Banda, fol. 71 en 72, welk boekdeel in 1726 in het licht kwam.

(†) Wij bedoelen hier vooral bl. 2, 139, 40 en 147, der uitgave van 1728.

(*) In „ De Uitgever aan den Lezer" wordt uitdrukkelijk gezegd, dat de Uitgever het werk „ in een nieuw gewaad „ gestoken" en „ naar den aard der zaaken uytgebreyd" heeft.

(†) Dit de was spreuk van *R. van den Bosch*, [illegible] togt dwars door het Wester Schiereiland van den [illegible] verdient, en wiens naam steeds met de stichting van het Kasteel Batavia, in een' adem zal genoemd worden.

(§) Ten einde hen die verlangen mogten zich dit belangrijk werk aanteschaffen daar toe in de gelegenheid te stellen, ligt bij de Landsdrukkerij eene lijst ter inteekening en worden men verzocht zijne opgave duidelijk geschreven intezenden aan den Directeur der zelve.

ADVERTENTIEN.

De coupons van de jaren 1833 tot en met 1842 van het in 1821 aan *W. L. Baggers* qq. *C. Keuken* uitgemaakt renversaal van den Indischen achterstand no. 0118, groot *f* 500, nog niet afgehaald zijnde, zoo wordt de houder van gemeld effect daartoe bij deze opgeroepen.

BATAVIA, den 23sten Aug. 1837.

De Raad van Indië, waarnd. Directeur Generaal der Financien,
J. C. REIJNST.

EDICTALE CITATIEN.

Voor den lande. Alsoo president en leden in den raad van justitie te Samarang, op het daartoe door den fiskaal bij denzelven raad, Mr. *Jacob Otto Wijnmalen* R. O., voor en van wege het Gouvernement van Nederlandsch Indië,

in dato 16 dezer, gedaan verzoek, hebben verleend het eerste defaut, en de profijten van dien regtens, met admissie tot het doen eener tweede citatie bij edicte ad valvas curiæ, op en tegen allen en een iegelijk, die vermeenen mogten eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben:

Op eene hoeveelheid van 21 zakken koffij, wegende 2142 katjes, ten huize van den voortvlugtigen chinees *Han Boesien*, woonachtig te Bagelen, achterhaald:

Zoo is het, dat ik eerste deurwaarder en gezworen exploiter bij voornoemden raad, bij deze voor de tweede maal dagvaarde, elk en een iegelijk, welke zouden vermeenen eenig regt, actie of pretentie te hebben op de bovengemelde koffij, om op woensdag den 27sten September 1837, des morgens ten half acht ure, ter openbare rolle van meergemelden raad, in persoon dan wel bij gemagtigden te compareren, ten einde het eerste defaut te purgeren, en als nog hun vermeend regt te institueren, voorts te hooren refereren, aan den door den fiskaal R. O., ter rolle van den 16den dezer gedienden eisch en genomen conclusie.

Aldus gedaan te Samarang, den 22sten Augustus 1837.

De eerste deurw. en gezw. expl. voornd.
A. PIJL.

—*Voor den lande.* Alzoo president en leden in den raad van justitie te Samarang, op het daartoe door den fiskaal bij denzelven raad, Mr. *Jacob Otto Wijnmalen* R. O., voor en van wege het Gouvernement van Nederlandsch Indië, in dato 16 dezer, gedaan verzoek, hebben verleend citatie bij edicte ad valvas curiæ, op en tegen allen en een iegelijk, die vermeenen mogten eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben, op de ondervolgende goederen, als:

1°. Eene hoeveelheid van 3 bollen amfioen.
2°. Een stuk wit linnen.
3°. Eene somma van *f* 25 : 90 koperen munt, en
4°. Eene somma van *f* 10 : 14¾ zilveren munt, zijnde het zuiver rendement van het op de publieke vendutie verkocht paard met diens zadel, alle welke goederen op den 15den Julij 1837, door de inlandsche beambten der inkomende en uitgaande regten te Rembang zijn achterhaald:

Zoo is het, dat ik eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij voornoemden raad, bij deze dagvaarde, elk en een iegelijk, welke zouden vermeenen eenig regt, actie of pretentie te hebben op de bovengemelde goederen en gelden, om op woensdag den 27sten September 1837, des morgens ten half acht ure, ter openbare rolle van meergemelden raad, in persoon dan wel bij gemagtigden te compareren, ten einde hunne of hare pretentie aantegeven te verifiëren, en voorts te procederen als naar regten, sub pœne dat aan de non-comparanten een eeuwig stilzwijgen zal worden opgelegd, en dat voor het profijt van dien, of bij gebreke van eene deugdelijk bevondene pretentie de meergemelde goederen en gelden, zullen worden verklaard aan den lande te zijn vervallen.

Aldus gedaan te Samarang, den 22sten Augustus 1837.

De eerste deurw. en gezw. expl. voornd.
A. PIJL.

—*Voor den lande.* Alzoo president en leden in den raad van justitie te Samarang, op het daartoe door den fiskaal bij denzelven raad, Mr. *Jacob Otto Wijnmalen* R. O., voor en van wege het Gouvernement van Nederlandsch Indië, in dato 16 dezer, gedaan verzoek, hebben verleend het eerste defaut en de profijten van dien regtens, met admissie tot het doen eener tweede citatie bij edicte ad valvas curiæ, op en tegen allen en een iegelijk, die vermeenen mogten eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben:

Op eene hoeveelheid van 997 stuks, in den jare 1836 in de districten Bantjar, Binangoon en Soelang, residentie Rembang, successievelijk door de boschwachters in de bosschen en aan de stranden aangehaalde houtwerken, waarvan de eigenaars onbekend zijn:

Zoo is het, dat ik eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij voornoemden raad, bij deze voor de tweede maal dagvaarde, elk en een iegelijk, welke zouden vermeenen eenig regt, actie of pretentie te hebben op de bovengemelden houtwerken, om op woensdag den 27sten September 1837, des morgens ten half acht ure, ter openbare rolle van meergemelden raad, in persoon dan wel bij gemagtigden te compareren, ten einde het eerste defaut te purgeren, en als nog hun vermeend regt te institueren, voorts te hooren refereren, aan den door den fiskaal R. O., ter rolle van den 16den dezer, gedienden eisch en genomene conclusie.

Aldus gedaan te Samarang, den 22sten Augustus 1837.

De eerste deurw. en gezw. expl. voornd.
A. PIJL.

—*Voor den lande.* Alzoo president en leden in den raad van justitie te Samarang, op het daartoe door den fiskaal bij denzelven raad, Mr. *Jacob Otto Wijnmalen* R. O., voor en van wege het Gouvernement van Nederlandsch Indië, in dato 16 dezer, gedaan verzoek, hebben verleend citatie bij edicte ad valvas curiæ, op en tegen allen en een iegelijk, die vermeenen mogten eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben:

Op eene hoeveelheid van 50 katties was, in den loop der maand Julij 1837, te Karimon Java aan strand gevonden, waarvan de eigenaars onbekend zijn:

Zoo is het, dat ik eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij voornoemden raad, bij deze dagvaarde, elk en een iegelijk, welke zoude vermeenen eenig regt, actie of pretentie te hebben op de bovengemelde 50 katties was, om op woensdag den 27sten September 1837, des morgens ten half acht ure, ter openbare rolle van meergemelden raad, in persoon dan wel bij gemagtigden te compareren, ten einde hunne of hare pretentie aantegeven te verifiëren, en voorts te procederen als naar regten, sub pœne dat aan de non-comparanten een eeuwig stilzwijgen zal worden opgelegd, en dat voor het profijt van dien, of bij gebreke van eene deugdelijk bevondene pretentie, het meergemelde was, zal worden verklaard aan den lande te zijn vervallen.

Aldus gedaan te Samarang, den 27sten Augustus 1837.

De eerste deurw. en gezw. expl. voornd.,
A. PIJL.

—Alzoo president en leden in den raad van justitie alhier, op het daartoe gedaan verzoek door den prokureur *Johannes Fredrik Neyndorff*, voor en in naam van president en leden der desolate boedelkamer alhier ter stede, als administrerende den insolventen boedel van wijlen den Arabier *Sech Abdul Said Bin Salim Boantar*, hebben verleend het eerste defaut, tot het doen eener tweede citatie bij edicte tegen de pretendenten op den voormelden boedel:

Zoo is het, dat ik eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij voornoemden raad, bij deze voor de tweede maal dagvaarde, de gemelde pretendenten, tegen woensdag, die zijn zal de 20ste September 1837, des morgens ten half acht ure, in persoon of bij gemagtigden te compareren ter rolle van meergemelden raad, ten einde het eerste defaut te purgeren en als nog hunne vordering aantegeven, te verifieren, en te procederen tot het judicium van preferentie en concurrentie.

Aldus gedaan te Soerabaija, den 17den Augustus 1837.

De eerste deurwaarder voornoemd.
A. VAN GELUK.

—*Voor den Lande.* Alzoo president en leden in den Raad van Justitie te Padang, op het daartoe door *Dirk Andringa van Asten*, als waarnemend fiskaal bij denzelfden raad gedaan verzoek, hebben verleend verlof tot het doen eener edictale citatie tegen den 23sten November aanstaande, tegen den persoon van *Oeij Tjang*, gezagvoerder van de wankang *Tiembangan*, te Poeloe-Pienang te huis behoorende en van daar uitgeklaard, die gezegd wordt getracht te hebben te Natal ter sluiks intevoeren *zes nieuwe donderbussen*, welke aldaar zijn achterhaald;

Zoo is het, dat ik ondergeteekende *Dirk Pieter Borghardt*, deurwaarder bij den raad van justitie te Padang, dagvaarde den persoon van *Oeij Tjang*, gezagvoerder der wankang *Tambangan*, wiens woonplaats onbekend is, om op donderdag, welke zijn zal de drie en twintigste November achttien honderd zeven en dertig, des morgens ten elf ure, te verschijnen ter openbare rolle van den raad van justitie te Padang, dan wel gemagtigden te zenden aldaar, ten einde te zien dienen van eisch en te hooren concluderen, naar aanleiding van artikel een honderd een en twintig van het reglement op de inkomende en uitgaande regten ter Westkust van Sumatra, dat de zes nieuwe donderbussen zullen worden vervallen verklaard aan den lande en hij ingedaagde zal worden veroordeeld in de kosten dezer procedure.

Aldus na voorafgaanden klokkeslag afgekondigd en aangeplakt te Padang den zevenden Augustus 1837.

De deurwaarder voornd.
D. P. BORGHARDT.

VERKOOP VAN GOEDEREN.

In den loop der aanstaande maand September, den dag en plaats nader te bepalen, zal voor rekening des boedels van wijlen den heer *J. van der Ven*, publiek verkocht worden, het denzelven toebehoorend huis, erve, bijgebouwen en stalling (vroeger residents woning doch zedert door kapitale aanbouwingen vergroot en verfraaid) staande en gelegen benoorden den heerenweg langs Noordwijk, laatst door nu wijlen den heer *van der Ven*, voornd. zelve bewoond, kunnende de helft der koopschat van ged. huis en erve, naar verkiezing van den kooper, bij den tegenwoordigen verband-houder van hetzelve tegen 8 pCt. 's jaars daarop gevestigd blijven.

De testamentaire en geassumeerde executeurs.
A. W. DE GRAVE, wed. *van der Ven.*
FOCQUIN.
VAN DER JAGT.

BATAVIA,
29 Aug. 1837.

—Te koop, eene pas van Makasser aangebragte familie goede slaven, zijnde eene moeder met hare vier aankomende dochters, breidsters, fijne naaisters en borduursters; te bevragen bij *P. Haak*, op Molenvliet.

HUWELIJKEN.

Getrouwd,

C. J. LOMAN Jzn.,

met

M. C. BLETTERMAN.

BATAVIA, den 23sten Augustus 1837.

—Getrouwd,

J. G. MUHLENFELD,

met

A. E. TIMBOTT,

SAMARANG, 9 Augustus 1837.

—Getrouwd,

JOHANNIS PRINS,

met

JOHANNA HENDRINA FREDERIKA WALTERFANG,

PASSAROEANG, 9 Augustus 1837.

STERFGEVALLEN.

Op den 23sten Augustus 1837, overleed in het hospitaal te Weltevreden de weledel gestr. heer *Lucas Hofmeester*, 1ste luitenant bij het 7de batt. infanterie.

Crediteuren en debiteuren worden verzocht om uiterlijk vóór den laatsten October aanstaande, aangifte of betaling te doen, aan de ondergeteekende commissarissen.

W. F. ENGELBERT VAN BEVERVOORDE.
1ste luitenant.
J. L. VERSTER. *2de luitenant.*

NAGELATEN BOEDELS.

De genen welke iets te vorderen hebben van, dan wel verschuldigd zijn aan den boedel van wijlen den gepensioneerden majoor *J. P. Beer*, worden verzocht, daarvan uiterlijk binnen den tijd van drie maanden, aangifte of betaling te doen, ter Secretarie van de Wees- en Boedelkamer alhier.

Namens de Wees- en Boedelkamer,
De Secretaris,
Bij ontstentenis.
Het Lid,
A. HOUTKOPER.

SAMARANG,
den 24sten Augustus 1837.

—*Pro deo.* De weeskamer te Soerabaija roept bij deze elk en een iegelijk op, die iets te vorderen heeft van, of verschuldigd is aan den boedel van wijlen den koloniaal zeeverschepenen *E. Gevershamp*, [illegible] om, daarvan aangifte of betaling te doen, binnen den tijd van drie maanden gerekend van heden.

Namens de Weeskamer.
Bij ontstentenis van den Secretaris,
De Boekhouder,
VAN PUTTEN.

SOERABAIJA,
den 23sten Aug. 1837.

—*Pro deo.* De insolvente boedel van wijlen de weduwe *A. Goliath*, geboren *Velthuizen*, bij dispositie van den raad van justitie van den 16 dezer aan de desolate boedelkamer overgegeven zijnde, zoo wordt bij deze elk en een iegelijk opgeroepen die daarvan iets te vorderen hebben dan wel aan denzelve verschuldigd zijn, om opgave of betaling te doen, binnen den tijd van zes weken gerekend van heden.

Namens de desolate boedelkamer.
Bij ontstentenis van den Secretaris,
De Boekhouder,
VAN PUTTEN.

SOERABAIJA,
den 23sten Aug. 1837.

—De insolvente boedels van wijlen den chinees *Tio-Kiet* en *W. [illegible]*, bij dispositie van den raad van justitie d. d. 16 dezer, aan de desolate boedelkamer alhier overgegeven zijnde, zoo wordt bij deze elk en een iegelijk opgeroepen, die daarvan iets te vorderen hebben, dan wel aan dezelve verschuldigd zijn, om opgave of betaling te doen, binnen den tijd van zes weken gerekend van heden.

Namens de desolate boedelkamer.
Bij ontstentenis van den Secretaris,
De Boekhouder,
VAN PUTTEN.

SOERABAIJA,
den 23sten Aug. 1837.

VERSCHILLENDE BEKENDMAKINGEN.

Een gehuwd persoon van middelbare jaren genegen zijnde, zich op den landbouw toeteleggen, wenscht als administrateur vooreerst op een matig salaris op een landgoed geplaatst te worden; adres onder lett. G. D. V. ter Landsdrukkerij brieven franco.

—*J. B. de Calonne*, is testamentaire executeur van wijlen zijn broeder *F. J. de Calonne*.

—Op zaturdag aanstaande den 2den September, Bal in de Militaire Kantine alhier, vrij entrée.

WELTEVREDEN, *den 28sten Augustus 1837.*

—Le soussigné horloger à l'honneur de prévenir le public qu'il se charge de toutes les réparations qui ont rapport à son état.

U. BAIGUEL.

Hotel de Provence No. 34.

—Le navire français *LE PHILANTROPE*, capitaine *J. Dayer*, ayant une superbe dunette et des logements convenables pour une ou deux familles, partira pour Bordeaux du 10 au 15 Septembre prochain; s'adresser pour passage à

A. LAGNIER.

BATAVIA, 23 Août 1837.

THÉATRE FRANÇAIS.

Sous la direction de M. MINARD.

MERCREDI 30 Août 1837,

AU BÉNÉFICE DE MADAME GAUTROT.

Entrées de faveur généralement suspendues.

Une première représentation de

FRA DIAVOLO,

Opéra en 3 actes, musique d'*Auber*.

Prix des Places: 5 florins les Messieurs; 4 florins les Dames; MM. les Officiers 4 fl. et les Enfans 3 fl.

On commencera à 7 heures précises.

VERTREKKENDE PERSONEN.

De predikant *P. E. G. Hardy* verlaat Java, zijn gemagtigde is de advocaat *J. A. Hedik*.

A. J. van Rossum, vertrekt met verlof naar Nederland, deszelfs gemagtigde is de heer *J. Rooyen*.

VASTGESTELDE PRIJZEN.

	Batavia		*Samarang*		*Soerabaija*	
	Guld.	Cents	Guld.	Cents	Guld.	Cents
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Varken - [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

MARKTPRIJZEN.

	Batavia		*Samarang*		*Soerabaija*	
	Guld.	Cents	Guld.	Cents	Guld.	Cents
Rijst, eerste soort, per koijang	120	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Idem, tweede soort, per koijang	98	[illegible]	[illegible]	[illegible]	100	[illegible]
Idem, derde soort, per koijang	96	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Idem, eerste soort per gantang (1/8 pikol)	[illegible]	»	[illegible]	40	»	»
Idem, tweede soort per gantang	[illegible]	[illegible]	[illegible]	35	»	»
Idem, derde soort, per gantang	[illegible]	[illegible]	[illegible]	60	»	»
Koffij, per pikol	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Klapper-olie, per takker van 33 bottels	11	»	6	60	13	20
Katjang-olie, per takker van 33 bottels	7	»	5	28	4	62
Doerpel-olie, per pikol	22	»	18	»	19	»
Brandhout, per vadem van 18 voeten lang, 6 voeten hoog en 1½ voeten breed	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

NB. Bovenstaande artikelen zijn allen in koperen-munt berekend.

Te Samarang wordt de koijang à 28 pikols of 3500 ℔ gerekend.

SCHEEPSBERIGTEN.

STRAAT SUNDA.

Doorgezeild.

Aug. 21 — Eng. brik *Languenay*, D. White, van Liverpool den [illegible] mei, naar Sinkapoera.

Aug. 22 — Ned schip *Generaal Chassé*, J. C. Schmidt, van Tjilatjap den 19den augustus, naar Batavia.

Aug. 27 — Eng. schip *Good Success*, W. Durant, van China, naar Bombaij. — Amerik. schip *Canton Packet*, J. Pearce, van dito, naar New-Orleans.

BATAVIA.

Aangekomen.

Aug. 25 — Ned. bark *Boeroong*, H. Ehrencron, van Padang den 15den augustus. — Amerik. schip *Hoorn*, A. J. Lord, van Canton den 13den julij.

Aug. 26 — Amerik. schip *Montoon*, T. Remmonds, van Boston den 21sten mei, passagiers, de heeren J. en W. F. Robinson. — Fran-

schip *Labora Nelly*, Mr Dufoucq, van Sidney den 1sten julij, passagier de heer J. [illegible] — Portug. bark *Providencia*, F. T. O. Figueiredo, van Samarang den 22sten augustus, passagier, de heer E. G. Aspeling.

Aug. 26 — Ned. bark *Perle*, F. M. Lucas, van Indramaijoe den 25sten augustus. — dito schoener *Goankien*, Louw Tjoe, van Cheribon den 19den dito. — dito brik *Patriot*, J. B. Green, van dito den 23sten dito.

Aug. 28 — Ned. bark *Klemwan*, Oeij Soebie, van Indramaijoe den 26sten augustus.

Vertrokken.

Aug. 27 — Ned. brik *Betsij*, Ong Siantan, naar Palembang. — dito schoener *Diana*, F. Deune, naar Menado, passagier, de heer T. C. Simonet. — dito stoom-boot *Van der Capellen*, C. Borneman, naar Samarang, met Zr. Ms. troepen, passagier, de heer Cantor. — Eng. schip *Paragon*, E. Coole, naar dito. — dito schip *Prince George*, A. Holton, naar China. — Ned. bark *Fatal Djawat*, Said Abdul Rachman Bin Mochamat Segaf, naar Indramaijoe.

Aug. 28 — Civ. schoener *Anadijomene*, J. Verburg, koersstellende om de oost.

Aug. 29 — Amerik. schip *Maria*, J. Hammond, naar New-York. — Ned. bark *Zeelust*, W. F. Fontijn, naar Sambas. — dito schip *Marzoek*, Sarip Alie Bin Moksien Atas, naar Indramaijoe.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. brikken Orestes, Snelheid; fregat Bellona; schoener Circe; kanonneer-boot No. 10; Civ. schoener [illegible] Medora, Pekalongan, Generaal Chassé, [illegible] brikken Goanlie, Tekam, [illegible] Dorothea Henriëtta, Pollux, [illegible] Rachman, Perle, Boeroong, Klemwan, [illegible] Nesri, Johanna Charlotta, Calijpso, Dolphijn, Goliek, Goankien. — Eng. barken Herald, Malcolm. — Amerik. schip Samarang; barken Hanover, Monsoon. — Frans. schepen Francois Honoré, Lacola Nelly. — Portug. bark Providencia.

SAMARANG.

Aangekomen.

Aug. 18 — Ned. schip *Philantrope*, J. Jaijer, van Bordeaux den 25sten [illegible] — dito schip *Aida*, A. Bitchen, van Soerabaija den 15den augustus.

Aug. 19 — Ned. schip *Koningin der Nederlanden*, P. Sipkes, van Soerabaija den 17den augustus, passagier, de heer Kemper. — dito schip *Atlat Ulmaulah*, Sech Salim Bin Mochamat Biljoen, van dito den 17den dito — dito schip *Erin*, Van Cuand, van Amboina den 2den dito, passagiers, kapitein Westink, en de heer Engelhard en familie. — dito bark *Nederlander*, J. Lloijd, van Soerabaija den 18den dito, passagier, de heer J. Sick.

Aug. [illegible] — Ned. bark *The Curious*, J. Fatzow, van Batavia den 19den augustus, passagiers, de heer A. Poublon en familie. — dito bark *Fatal Hair*, Sech Mochamat Bin Salim Obit, van Kibuw den 30sten julij. — dito bark *Poloni*, J. Gephard, van Batavia den 19den augustus.

Aug. 23 — Ned. bark *Indramaijoe*, W. Borgen, van Batavia den 12den augustus. — dito bark *Grace*, C. Lindstedt, van Soerabaija den 20sten dito, met Zr. Ms. troepen, passagier, de heer Engelhardt.

Vertrokken.

Aug. 18 — Ned. stoom-boot *Van der Capellen*, C. Borneman, naar [illegible] dito [illegible], passagiers, kolonel van der Straten, luitenant van der Gon Netscher, de heeren van der Vries, Kuijfer, Smit, van der Spaaten en van Loevestijn.

Aug. 21 — Portug. bark *Providencia*, Figueiredo, naar Batavia en Macao, passagier, de heer E. G. Aspeling.

Aug. 23 — Ned. bark *De Jonge Wilhelmina*, Johnsen, naar Sumanap. — dito schip *Aida*, A. Bitchen, over Batavia naar Nederland, passagier, de heer de Ruiter de Wild. — dito bark *Nederlander*, J. Lloijd, over Tagal naar Sinkapoera. — dito bark *Atlat Ulmaulah*, Sech Salim Bin Mochamat Biljoen, naar Batavia. — dito bark *Indramaijoe*, W. Borgen, naar Sumanap.

SOERABAIJA.

Aangekomen.

Aug. 17 — Ned. bark *Johanna Wilhelmina*, Ong Engsing, van Banda den 15den augustus, passagier, de heer [illegible]

Aug. 18 — Ned. schip *Catharina Johanna*, J. [illegible], van Batavia den 8sten augustus.

Vertrokken.

Aug. 17 — Ned. bark *Nederlander*, J. Lloijd, over Samarang naar Sinkapoera, passagier, de heer J. Sick. — dito schip *Koningin der Nederlanden*, P. Sipkes, over Samarang en Batavia naar Nederland, passagiers, adelborst der 1ste klasse Kemper, en gecondemneerde militairen G. E. J. Meiland, J. Wijnen, J. Bredius en L. F. de Gutter.

Aug. 22 — Ned. schoener *Barbaresa*, Maas Agoes Taijeep, naar Sinkapoera en Muntok.

Aug. 23 — Ned. bark *Johanna Wilhelmina*, Ong Engsing, naar Samarang en Batavia, passagiers, de heeren J. F. C. Fieldz, Laurens Graafe en W. H. Boedrie.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. fregat Diana; korvetten Zwaluw, Van Speijk; stoom-schip Hekla; brik Siwa; schoeners Kamelion, Castor; kanonneer-booten No. [illegible] — Ned. schepen [illegible], Cheribon Packet, [illegible] Johanna, [illegible] Berakat, Aijda, [illegible] Elizabeth; schoeners Fatal [illegible] schip Mandarin.

STRAAT-BALIE.

Doorgezeild.

Aug. 15 — Ned. schip *Eleonora*, J. H. Laws, van Sumanap den 11den augustus, naar Tjilatjap.

TJILATJAP.

Aangekomen.

Geene.

Vertrokken.

Aug. 20 — Ned. schip *Generaal Chassé*, Schmidt, naar Sumanap. — dito bark *Weltevreden*, Lupeke, naar Rotterdam. — dito schip *Batavia*, King, naar Batavia.

Aug. 21 — Ned. schip *Eleonora*, Laws, naar Sumanap.

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER te BATAVIA, van den 22sten tot en met den 28sten Augustus 1837.

AANVOER.

Van *Timorkoepang en Makasser*, met de Ned. bark *Banka*, *Prosser*.
85 pic. sandelhout, en $6\frac{1}{2}$ do. was, *de Grave*.
$64\frac{1}{2}$ do. was en waskaarsen, 855 do. sandelhout, 100 do. tarwe, 54 katt. karet, 150 pic. ijzer, 9 kn. en bn. lijnwaden, $63\frac{1}{2}$ pic. was, 80 fl kaijoepoetie-olie, 20 do. makasser-olie, 65 st. paradijs-vogels, $5\frac{1}{10}$ pic. koffij, eenige provisien, en kleinigheden, en *f* 6600 koperenmunt, *Ten Engoan*.

Van *Mauritius*, met het Eng. schip *Paragon*, *Cooke*.
4792 stv. ijzer, 72 vn. teer en pik, *Paine*, *Stricker & Co.*

Van *Liverpool*, met het Eng. schip *Malcolm*, *Sim*.
309 kn. en bn. katoenen goederen, 7 do. linnen, 6 do. schrijfbehoeften, 7 do. zadelwerken; 32 md. aardewerken, 5 vn. provisien, 47 kn. en vn. ijzerwerken, 880 bossen, en 1213 staven ijzer, *Paterson & Co.*
2 kn. ijzerwerk, 1 bl. katoenen goederen, 5 vn. glas, en 8 kn. regenschermen, *Addison & Co.*
31 kn. katoenen goederen, [illegible] glas, *Maclaine Watson & Co.*
53 kn. en bn. katoenen goederen, 7 do. wollen goederen, [illegible] ijzerwerken, en 20 vn. bier, *Diggles*, *Kerr & Co.*
10 kn. katoenen goederen, *A. Meyer*.
39 do. do. do., 6 do. ijzerwerk, 3 do. zadelwerken, 177 kn. en vn. glas, *Wilson*, *Smith & Co.*
242 kn. katoenen goederen, 18 do. ijzer en zadelwerken, 37 st. suikerpannen, 2 kn., en 36 st. machinerien, *Pitcairn*, *Syme & Co.*
62 kn. en bn. katoenen goederen, 11 ks. en vn. glas, *Morgan*, *Milborn & Co.*
95 kn. en bn. katoenen goederen, *Walkenshow*, *Verneda & Co.*
68 do. do. do., 30 vn. Cherrijwijn, 5 do. brandewijn, 3 bn. zeildoek, 4 kn. ijzerwerken, 5 vn. bier, *Order*.

Van *Benkoelen*, met het Ned. schip *Mastora*, *Said Osmar Alkadrie*.
1066 pic. specerijen, 19 do. witte dammer, 2 do. was, 23 do. koffij, eenige provisien, en [illegible] *Order*.

Van *Padang*, met de Ned. brik *Dorothea*, *Tholen*.
300 bs. rotting, 190 pic. koffij, 24 st. huiden, 97 do. buffelhoorn, 39 ks. vruchten op brandewijn, $1\frac{1}{2}$ pic. specerijen, *van Dasten & Co.*
13 bn. lijnwaden, *Order*.

Van *China*, met het Amer. schip *Hanover*, *Lelch*.
6 ks. confituren, 9 do. thee, *Forestier & Co.*
1 kt. kleedingstukken, *O. M. Roberts*.
29 ks. manilla sigaren, *Paine*, *Stricker & Co.*

Van *Padang*, met de Ned. bark *Boerong*, *Ehrendeen*.
50 pic. ijzer, 1414 do. koffij, $39\frac{1}{2}$ do. benzoin, 21 do. kassia, 12 kn. lijnwaden, 11 pic. kerrij stof, 7 pk. papier, en *f* 1080 koperenmunt, *Ten Pinliang*.

UITVOER.

[illegible] arak, *N. H. M.*

Naar *China*, met het Ned. schip *Dortenaar*, *Abhema*.
6000 bs. rotting, 270 koij. rijst, 100 pic. tin, 200 do. ebbenhout, 50 do. sandelhout, 120 do. peper, 4000 sp. matten, en diverse wijnen, en provisien.

Naar de *Molukkos*, met de Ned. schoener *Sirius*, *Lemmers*.
18 lg. arak, *N. H. M.*
Diverse provisien, aardewerken en kleinigheden, *Chinezen*.

Naar *Makasser*, met de Ned. schoener *Oedjong Pandang*, *Menzere*.
[illegible] vn. boslemmermessen, *The Bopnang*.
14 kn. en bn. lijnwaden, diverse dranken, provisien en glaswerken, 400 keld. en 40 lg. arak, 200 keld. jenever, 5 vn. boslemmermessen, *de Nijs*, *Brown & Co.*

Naar *Nederland*, met het Amer. schip *Samarang*, *Mencom*.
150 pic. suiker, *Paine*, *Stricker & Co.*
Benevens vorige lading van Batavia en Samarang.

Naar *China*, met het Eng. schip *Prins George*, *Holton*.
273 koij. rijst, *Wilson*, *Smith & Co.*
3 do. do. [illegible]
[illegible] te Soerabaija geladen.

Naar de *Molukkos*, met de Ned. schoener *Diana*, *Deune*.
500 keld. arak, 50 do. jenever, 12 kn. en bn. lijnwaden, 3 kn. zadelwerk enz., 1 kt spiegels, 1 bl. papier, 15 koij. zout, 5 pic. peper, *A. Lagnier*.

Naar *Amerika*, met het Amer. schip *Sharia*, *Hammond*.
50 pic. tin, 2649 do. koffij, 10 do. rotting, en 10 do. notemuskaas, *Paine*, *Stricker & Co.*

[illegible] BATAVIA.

NAAR	SCHEPEN		KAPITEIN	AGENTEN
Amsterdam,	Ned. schip	Maria,	*Remkes.*	*C. J. Loman jr.*
Idem,	„ „	Adm. Tromp,	*Kerkhoven*	*v. Basel, tot Laer & Co.*
Idem.	„ „	Catharina Johanna,	*Schneebeke.*	*Idem.*
Rotterdam,	„ „	de Rhoon en Pendrecht,	*A. Schaap.*	*Reijnst & Vinju.*
Makasser,	„ bark	Dorothea Henriëtta,	*Thodoen.*	*de Nijs.*
Benkoelen en Padang,	„ „	Carolina,	*Lo Tsiaw.*	*Tan Keping.*
Padang,	„ schoen	Calijpso,	*Stokhakker.*	*gebr. Eilbracht.*
Idem,	„ „	Dorothea,	*Tholen.*	*van Dasten.*
China,	„ schip	Medora,	*Bowie.*	*C. J. Loman jr.*
Sinkapoera,	Eng. „	Herald,	*J. Watt.*	*Wilson, Smith & Co.*
Nederland,	Amer. „	Samarang,	*Mencom.*	*Paine, Stricker & Co.*

Te BATAVIA TER LANDS-DRUKKERIJ.